

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická

Diplomová práce

2014

Veronika Vopatová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

Řečová výchova žáků na 2. stupni ZŠ
Diplomová práce

Veronika Vopatová
Učitelství pro SŠ, obor: ČJ/NJ

Vedoucí práce: Doc. Jitka Málková

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 30. června 2014

vlastnoruční podpis

Originál zadání práce (student obdrží od svého vedoucího práce).

Obsah

1	ÚVOD	1
2	METODIKA PRÁCE	4
3	HYPOTÉZY.....	6
4	ŘEČOVÁ VÝCHOVA	7
	4.1 Řečová výchova – typy řečových cvičení.....	7
	4.2 Verbální složka řeči, mluvní cvičení.....	9
5	OTÁZKY VE VYUČOVÁNÍ	13
6	UČITEL JAKO ŘEČOVÝ VZOR	15
	6.1 Výhledy školní výuky.....	17
	6.2 Nedostatky v mluvených komunikátech učitelů	17
7	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	21
	7.1 Charakteristika získaného materiálu.....	22
	7.2 Transkript 1	23
	7.3 Transkript 2	26
	7.4 Transkript 3	29
	7.5 Transkript 4	31
	7.6 Transkript 5	33
	7.7 Transkript 6	36

7.8 Transkript 7	39
7.9 Transkript 8	42
7.10 Shrnutí:	44
8 ZÁVĚR:.....	45
9 RESUMÉ	47
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
11 CITACE.....	50
12 PŘÍLOHY	51

1 ÚVOD

Předkládaná diplomová práce se zabývá řečovou výchovou žáků na 2. stupni základních škol. Zaměřili jsme se téměř výhradně na hodiny českého jazyka, protože v jejich průběhu by měla být mluvená podoba jazyka rozvíjena primárně. Stranou našeho pozorování zůstane řeč psaná.

Zpracování tématu řečová výchova mě z celé nabídky možných témat diplomových prací oslovilo nejvíce. Během studia na univerzitě jsem absolvovala několik seminářů zaměřujících se na kulturu mluvené řeči. Učili jsme se, jakých chyb se nejčastěji dopouštíme, pracovali jsme na jejich odstranění, trénovali jsme připravený i nepřípravený mluvený projev, pořizovali jsme nahrávky v terénu a výsledky jsme pak společně v seminářích analyzovali. Nové poznatky jsme mohli aplikovat během praxí na základních a středních školách, kdy jsme my sami měli působit jako řečový vzor pro žáky a studenty.

Velkým přínosem pro nás byly i náslechové praxe. Z chyb, jež se objevovaly v řeči učitelů, jsme se mohli poučit a vyvarovat se jich v našem vlastním mluveném projevu. Nebylo výjimkou, že se v učitelských komunikátech objevovaly odchylky od mluvené podoby spisovné češtiny. Vyučující se často vyjadřovali nepřesně, což vedlo k nepochopení informací ze strany žáků. Ráda bych na tyto nedostatky poukázala a doufám, že pokud budu jednou sama učit, omezím jejich výskyt ve svém projevu na minimum.

Hlavním cílem této práce je provést analýzu nahrávek pořízených ve vyšších ročnících základních škol a víceletých gymnázií. Ta by měla ukázat, jaký vliv má řečové chování učitele na rozvoj mluvených komunikátů žáků. Důležitou otázkou je, zda pedagog skutečně plní úlohu řečového vzoru a má pozitivní vliv na své posluchače. Školy jsou rozděleny do dvou skupin. Jednu tvoří základní školy a gymnázia v Plzni, ve druhé skupině jsou zastoupeny základní školy z menších měst- nejčastěji z okolí Rokycan.

V první kapitole se zabýváme postupem a metodami práce při sběru potřebného jazykového materiálu. Je zde popsáno, jak nahrávání probíhalo, jaká byla použita nahrávací technika a jak byly následně nahrávky zpracovány.

K samotnému tématu řečové výchovy se dostáváme v kapitole č. 3. Uvádíme zde, jaká je její úloha při rozvíjení mluvních dovedností žáků. Navrhujeme způsoby, jak lze pomocí různých typů dechových, hlasových a artikulačních cvičení dosáhnout zdokonalení zvukové stránky jazyka.

Verbální složkou řeči se zabývá kapitola následující. V té se dozvíme, kdy je vhodné začít s pěstováním mluveného projevu u dětí, co má vliv na jeho zdokonalování či jaké jsou požadavky soudobé společnosti na mluvní kvality řečníků. Jako typický příklad aktivity, při níž jsou řečové dovednosti rozvíjeny komplexně, uvádíme mluvní cvičení. Stanovili jsme základní body, dle kterých by měly být tyto projevy posuzovány.

Důležitým zdrojem informací je pro nás kapitola, která pojednává o typech otázek ve vyučování. Na ně se pak budeme zaměřovat v praktické části této práce. Budeme sledovat, který druh otázek převažuje v replikách vyučujících, a jaký vliv mají tyto otázky na mluvenou formu řeči, do jaké míry jsou schopny podílet se na jejím zdokonalování.

Dozvíme se rovněž o roli učitele jako mluvního vzoru. Jaké nároky jsou na něj kladeny a co je jeho hlavním úkolem. V poslední části předcházející praktickému zkoumání jsme se pokusili odhadnout, jaké jazykové nedostatky a jaké typické jevy se pravděpodobně budou vyskytovat v komunikaci učitelů s žáky.

Druhá část této práce je praktická. Na základě analýzy shromážděného materiálu se pokusíme potvrdit či vyvrátit hypotézy, jež si stanovíme v úvodní kapitole této práce. Vymezíme nejčastější nedostatky ve vybraných jazykových rovinách a budeme hodnotit kultivovanost učitelských komunikátů ve výukovém dialogu. Každou nahrávku budeme nejprve zkoumat samostatně. Kromě jazykových nedostatků se soustředíme i na typy otázek, jež jsou v hodinách používány. O jejich druzích a funkcích je pojednáno již v úvodní sekci. Všimát si budeme toho, zda učitelé opravují případné chyby v mluvené řeči žáků. Pokud se objeví nadbytečné opakování výrazů jako např. vycpávková slova, ukazovací zájmena či kontaktní prostředky, četnost výskytu spočítáme. Hodiny pak porovnáme i mezi sebou. V závěru našeho zkoumání poté vyhodnotíme, zda se naše předpoklady skutečně potvrdily/nepotvrdily a odůvodníme tato tvrzení.

V seznamu literatury uvedeme všechny použité knižní i internetové zdroje. Řazeny budou abecedně. Do příloh vložíme všechny transkribované texty, které posloužily našemu bádání. Nahrávky převedeme do elektronické podoby a zazálohujeme je na CD. Citace použité odborné literatury nalezneme v kapitole č.11.

2 METODIKA PRÁCE

Tato práce je rozdělena do dvou částí. První část je teoretická. Zabývá se vymezením základních pojmů, představuje roli učitele ve výuce jazyka, obsahuje náměty na cvičení rozvíjející řečové dovednosti. Dále je zde pojednáno o otázkách ve vyučování a o jazykovém standardu, který by měl být učiteli dodržován. Zmínili jsme také nejčastější chyby, kterých se učitelé dopouštějí, a mají tím špatný vliv na řečový rozvoj dětí.

Druhá část práce je praktická. V jejím úvodu jsme si stanovili kritéria analýzy, kterými se budeme řídit. Stěžejní částí celé této práce jsou nahrávky hodin českého jazyka. Pořizeny byly v časovém období leden-červen 2014. Zkoumanou oblastí je Západočeský kraj. Navštívili jsme celkem 7 škol. Z toho 4 školy ve větším městě (mezi nimi také dvě gymnázia) a 3 školy v menších městech. Zaměříme se i na to, zda se úroveň řečové výchovy v jednotlivých institucích odlišuje. Vyučujícími jsou v šesti případech ženy, muži jsou v našem výzkumu pouze dva. Délka praxe vyučujících osob je různá. Pro porovnání jsme nahráli jak projevy učitelů s dlouholetou praxí, tak i výstupy začínajících pedagogů.

Původně bylo naším cílem získat daleko větší počet zvukového materiálu, bohužel jsme se setkali s neochotou vedení škol, a dokonce i samotných učitelů. Všem bylo vysvětleno, čím se v práci budeme zabývat. Věděli tedy, že nikde nebudou uvedena konkrétní jména dětí, škol ani samotných vyučujících. Měli také možnost si hodinu předem připravit. Upozornili jsme je, že se budeme zaměřovat na řeč mluvenou, bude proto vhodné vybrat takovou hodinu, kde s žáky více komunikují. Začali jsme tím, že jsme se pokusili zkontaktovat známé, kteří učí na některé ze základních škol v Plzeňském kraji. Buďto přímo oni vyučují český jazyk, nebo jsme se domnívali, že by se jim podařilo lépe přesvědčit kolegy, aby k nahrávání svolili. Naše domněnka se potvrdila jen z poloviny. Odmítli všichni bývalí studenti ZČU. Jejich reakci chápeme. Teprve v nedávné době univerzitu opustili a délka jejich praxe je příliš krátká. Na druhou stranu jsme čekali, že budou mít daleko větší pochopení pro naši situaci, jelikož musí mít v živé paměti, jak obtížné je posbírat jakýkoliv materiál ke zkoumání. S větším úspěchem jsme se setkali na školách, které jsme sami jako děti navštěvovali, u příbuzných a rodinných přátel.

Nahrávky byly pořizovány na dva typy zařízení. Větší část byla nahrána na moderní diktafon vybavený USB portem, který umožnil jednoduchý převod nahrávky do PC. Obsluha nečinila uživatelům potíže. Pouze v jednom případě byla hodina nahrána do tří samostatných skupin, protože si pedagog zřejmě nebyl jistý, zda přístroj skutečně funguje. Záznamům však bylo často špatně rozumět. Repliky učitelů jsou zachyceny dobře, ale repliky žáků byly na poslech výrazně náročnější. Bylo proto doporučeno umístit přístroj do přední části třídy, nejlépe přímo na stůl učitele. Nejrušivějším faktorem byl hluk a šum ve třídách. Žáci často mluvili potichu, skákali si do řeči, komentovali průběh hodiny. Paradoxně daleko kvalitnější jsou zvukové záznamy nahrané na mobilní telefon. Dvakrát se stalo, že jsme potřebovali ve stejném týdnu pořídit nahrávku na různých školách, proto jsme se rozhodli vyzkoušet záznam zvuku do mobilního zařízení.

Pedagogové požadovali v průměru týden na nahrání hodiny. Naše přítomnost ve vyučování byla vyhodnocena jako nežádoucí. Chtěli jsme, aby se žáci cítili co nejpřirozeněji. Přítomnost další osoby by odváděla jejich pozornost. Pouze jedna vyučující vyžadovala naši účast v hodině.

Shromážděný zvukový materiál byl poté nahrán do počítače. Moderní počítačové programy umožňují zpomalení zvuku, což může usnadnit práci při poslechu a následném pořizování zjednodušeného fonetického přepisu. Z každého výukového dialogu jsme vybrali přibližně 20 minut, což se ukázalo jako dostatečně dlouhá doba pro zachycení charakteristického projevu příslušného učitele.

Hlavními kritérii výzkumu byly ve verbální oblasti spisovnost projevu, výslovnost, srozumitelnost vyjadřování a následný vliv na řečové chování dětí. Neverbální stránkou komunikace jako je např. mimika, gestika, vzhled mluvčího jsme se nezabývali vůbec.

Každý z transkriptů obsahuje údaje o typu školy, přibližnou délku praxe pedagoga a vlastní kvalitativní analýzu učitelova projevu.

V závěru jsme porovnali úroveň řečové výchovy na různých typech škol a vyhodnotili jsme nejčastější chyby, které se vyskytly. Pokusili jsme se konstatovat, zda jsou učitelé pro žáky dobrým mluvním vzorem a mají pozitivní vliv na jejich řečový rozvoj.

3 HYPOTÉZY

- 1) Předpokládáme, že základem mluvené řeči všech učitelů bude spisovná čeština. Mohou se vyskytnout hovorové výrazy, ojediněle i prvky obecné češtiny.
- 2) Očekáváme, že lepší úroveň vyjadřování budou mít žáci na gymnáziích. Nepředpokládáme výrazné rozdíly mezi školami v malých městech a v Plzni. Kvalitní pedagogové mohou působit všude, stejně jako ti špatní.
- 3) Předpokládáme, že se u všech zkoumaných jedinců objeví ortoepické nedostatky, např. krácení a prodloužení vokálů, vypouštění a změna konsonantů.
- 4) Chyby se objeví rovněž v rovině lexikální, tvaroslovné a syntaktické.
- 5) Předpokládáme, že se učitel bude snažit opravovat chyby žáků v mluvené řeči.
- 6) Otázky otevřené budou dominovat nad otázkami uzavřenými.
- 7) Domníváme se, že v nižších ročnících základních škol bude vyjadřovací schopnost žáků výrazně horší.
- 8) Učitelé s dlouholetou praxí budou méně inklinovat k užívání nespisovných výrazů.

4 ŘEČOVÁ VÝCHOVA

Řečová výchova má svou nezastupitelnou funkci v rozvoji komunikačních schopností žáků. Pokud má být řeč kultivovaným nástrojem sloužícím pro komunikaci mezi lidmi, musí být její uživatelé schopni vyjádřit nejrůznější zážitky, záměry, myšlenkové pochody zřetelně, sdělně a tak, aby odpovídaly estetické hodnotě.¹

Místo, které má zásadní vliv na rozvoj řečových dovedností člověka je škola. Osobou zodpovědnou za realizaci tohoto rozvoje je učitel. Jeho role je nezastupitelná. V době, která patří především novým informačním technologiím, se dětem nedostává kvalitních mluvených vzorů.

Za hlavní cíl výuky, nejen hodin českého jazyka, považujeme rozvoj schopnosti komunikace spisovným jazykem. Je nutné zohlednit ontogenetický vývoj žáka, jeho postupující jazykové znalosti a stupeň školy. Dítě musí nejdříve ovládnout jazykový systém mateřštiny, aby mohlo být komunikačně úspěšné. Úkolem školy a pedagogů je navázat na instinktivní mluvnickou soustavu, se kterou děti do školy vstupují. Z takto často dialekticky zabarvené řeči by měli nenásilnou formou vypěstovat řeč spisovnou.²

4.1 Řečová výchova – typy řečových cvičení

Oblastí, které lze rozvíjet tak, aby měly pozitivní dopad na zdokonalení mluvních dovedností, je celá řada. Pokusíme se ty nejdůležitější z nich vyjmenovat a u každé z nich uvést i konkrétní příklady cvičení a aktivit, jimiž je můžeme trénovat a vylepšovat.

„Paralelně s kultivováním verbální složky by mělo probíhat rovněž zdokonalování zvukové stránky řeči, jež zahrnuje i praktický výcvik v oblasti respirační, fonační a artikulační.“³

a) Dechová cvičení

Děti by měly být trénovány v zásadách správného dýchání. To pak působí jako prevence proti nežádoucím jevům, jimiž jsou např. arytmie dýchání nebo mluvení při

vdechu. Dechová cvičení by měla dopomoci ke zvýšení celkové dechové kapacity a měla by naučit žáky zdokonalit se v ekonomii dýchání.⁴

Tyto cviky lze provádět dohromady s pohybovými aktivitami celého těla nebo v klidu a uvolnění. Začít můžeme např. od jednoduchých her typu „foukané,“- žáci stojí u stolu naproti sobě, ruce mají za zády a snaží se foukáním umístit papírový míček do soupeřovy brány. Jiným typem cvičení je hra na foukající vítr. Děti se souvisle a pomalu nadechují, následně provedou pomalý dlouhý výdech za artikulace hlásky f nebo š. Po dechovém rozcvičení mohou žáci zkusit přečíst co největší množství textu na jeden nádech. Výsledky zapíšeme do tabulky, porovnáme výkony dětí a při každém opakování této aktivity v dalších hodinách budeme sledovat, zda dechový trénink plní svůj účel a žáci dosáhli zlepšení.

b) Hlasová cvičení

Cílem hlasových cvičení je výcvik v ovládnutí fyziologicky správně vytvořeného hlasu na realizaci mluvené řeči. Zaměřují se na nácvik měkkého hlasového začátku, rozvoj hlasové zvučnosti, síly a barevnosti.

c) Artikulační cvičení

Artikulační dovednosti můžeme trénovat pomocí gymnastiky mluvidel. Existuje celá škála těchto cvičení např. ohrnování a zatahování rtů, jejich rozkmitávání, nafukování tváří, práce s jazykem nebo práce s obličejovou mimikou, kdy opakujeme mimiku v obličeji po učiteli či spolužákovi. Následující fází bude práce s vhodně zvolenými texty. Může se jednat např. o pečlivé vyslovování hlásek na švu (Hlídej jej jako oko v hlavě. Klepna Alena atakuje Eleny u uhlí.)

Závěr artikulačních cvičení představují jazykolamy, při jejichž reprodukci a produkci lze využít i vlastní dětské aktivity a tvořivosti.⁶

Vrcholným bodem, ke kterému se snažíme pomocí práce se zvukovou složkou jazyka propracovat, je výrazné čtení. Samotné realizaci této činnosti musí předcházet přípravná fáze. Vybereme vhodný prozaický text, který existuje i ve zvukové podobě. Ten si pak s žáky

společně poslechneme a analyzujeme. Pokusíme se přečíst daný text tak, abychom se přiblížili alespoň trochu originálnímu přednesu. V následujících hodinách si děti přinesou texty vlastní a před publikem s využitím všech možností kvalitní hlasové práce jej budou číst.

4.2 Verbální složka řeči, mluvní cvičení

Začít pěstovat mluvený projev je vhodné už tehdy, když se dítěti podaří ovládnout mluvidla a chápat smysl řeči. Vliv na verbální vývoj dítěte mají vrozené mentální předpoklady, sociální prostředí a interakce mezi ním a prostředím. Jako první působí na rozvoj řeči dítěte jeho rodina. Pokud mu věnuje soustavnou jazykovou péči, je dítě schopné doslovné reprodukce básniček, pohádek a jiných prozaických textů již ve čtyřech letech. Tyto děti pak dokáží popisovat jevy, které je obklopují, umí také samostatně vyprávět. Pozitivní vliv na rozvoj řeči dítěte má i mateřská škola. Děti, které neprošly předškolní výchovou a domácí prostředí pro ně nebylo dostatečně podnětné, mají při nástupu do školy obtíže se souvislým projevem, tudíž jsou značně znevýhodněné.⁷

V předškolním věku se řeč rozvíjí přirozeně jako součást socializačního procesu. Dítě vnímá formu mluveného slova, která jej obklopuje, a tu si také osvojuje. S nástupem do školy přichází zcela nový zdroj informací v podobě písemného textu, který je bohužel často nadřazován nad formu mluvenou. Ovládnutí dovednosti číst a psát je samozřejmě pro rozvoj jedince klíčové, nelze však pracovat na zdokonalování pouze těchto složek a podobu mluvenou odsunout do ústraní. Jazyk textů, jazyk, jímž jsou texty komentovány, a jazykový kód dítěte by měly být v co největším průniku. Pokud tomu tak není, musí se žák naučit mezi nimi přepínat, nebo některý z nich potlačit. Vše je odvozeno od jeho intelektových schopností a od podmínek dialogu, v němž by se měla tato schopnost projevit. I z těchto důvodů je ve škole preferována v mluveném projevu spisovnost, tudíž dojde ke zmenšení rozdílů mezi texty mluvenými a psanými.⁸

Nácvik plynulé a souvislé komunikace by měl probíhat již od první třídy. Důležitá je vyjadřovací úroveň jednotlivých dětí. Musíme brát ohled na všechny. Nelze začít s obtížnějšími komunikačními a řečovými cvičeními, pokud na ně žáci nebudou připraveni. Na prvním stupni je však často ve třídách až kolem 30 dětí, proto není možné, aby byl denně

dán prostor všem. Může tak naopak dojít ke zhoršení komunikačních dovedností. Zatímco doma a ve školce byly děti zvyklé vyjadřovat se, byl zde dostatek času a prostoru, ve škole mluvit přestávají. Ve snaze redukovat počet chyb ve složitěji formulovaném projevu nabádají učitele děti ke stručnému a jasnému vyjadřování. Omezují tím rozvoj přirozeného souvislého projevu. Stejně tak je nevhodné hodnotit výkony žáků podle toho, kdo se dopustil nejmenšího počtu chyb. Úkolem učitele v nižších ročnících základních škol je posun dětí ze stádia spontánního souvislého vypravování ke kultivovanému vyjadřování. Měl by se také pokusit o to, aby u dětí vypěstoval kladný vztah ke čtení knih. Pomoc pro učitele mohou představovat televizní a rozhlasové pořady pro děti.⁹

„Je nepochybné, že vyspělý jazykový projev je součástí kultury společnosti. Úroveň soudobého vyjadřování bývá přitom nejednou v centru pozornosti citlivě reagujících vnímatelů: upozorňují např. na desémantizaci výrazů, nefunkční užívání nově přejímaných slov a vazeb, znepokojuje je nejednoznačnost a neúplnost sdělení i malá soudržnost vyjádření, často si také všímají prohřešků proti kodifikaci spisovného jazyka, který zůstává základním jazykovým útvarem ve všech typech veřejných komunikátů.“¹⁰

Jedním ze způsobů, jak lze pracovat na rozvoji řečových dovedností dětí, je zařadit pravidelná mluvní cvičení do výuky českého jazyka. Někteří učitelé se však obávají postavit na nich vybrané části vyučování. Není to ani tak z důvodu toho, že by neměli dostatek času, ale často si nevědí rady, jak by objektivně měli tato cvičení vyhodnocovat. Mluvní cvičení považujeme za „zastřešující“ typ řečové aktivity. Je spojením všech dílčích dovedností, kterých je zapotřebí k tomu, aby byl mluvený komunikát kvalitní. Důležitá je např. práce se slovní zásobou, schopnost vytvářet souvislé srozumitelné větné celky, umění improvizace či odstranění trémy. Děti jsou zvyklé, že při běžné komunikaci s učitelem sedí v lavicích. V průběhu mluvního cvičení však stojí samy před všemi spolužáky a veškerá pozornost je upíná pouze na ně.

Pokud má mluvený projev příznivě ovlivnit komunikační dovednosti žáků, nesmí jít o pouhé přečtení předem připravených vět z papíru. Nezřídka bývá tato aktivita zvolena jen jako okrajová činnost na úvod hodiny. Mluvčí poděkuje za pozornost, následně se posadí

zpět do lavice, aniž by se mu dostalo jakéhokoliv hodnocení. Tato praxe je bohužel velice častá. Přitom právě zpětná vazba je na celé věci nejdůležitější. Jak jinak by dítě bez ní zjistilo, zda byl jeho projev kvalitní či zda by na něm pro příště bylo dobré něco vylepšit.

Důležité je stanovit si kritéria, podle kterých budeme žáky hodnotit. Tato pravidla můžeme vymyslet společně s nimi. Tím, že se budou podílet na vyhodnocování, snížíme riziko subjektivního názoru. Sledovat budeme především tyto oblasti:

a) spisovnost

- záleží na tom, zda měl žák projev dopředu připravený, nebo zda se jedná o projev nepřipravený
- u předem připravených projevů předpokládáme převážně spisovný jazyk, nespisovná slova a koncovky by se neměly objevit vůbec
- u improvizovaných mluvených výstupů je tolerance k chybám vyšší

b) rozsah a délka

- záleží na zvoleném tématu
- přiměřená délka by se měla pohybovat mezi 2 až 4 minutami
- příliš krátká cvičení mají za následek vynechání podstatných informací
- pokud je cvičení dlouhé moc, řečník nedokáže udržet pozornost posluchačů

c) obsah a logická struktura

- mluvní cvičení by mělo posluchače zaujmout
- mělo by obsahovat zásadní informace, které jsou pro dané téma důležité
- mluvčí by měl hovořit v souvislých větách, každé mluvní cvičení by mělo mít úvod, závěr a hlavní část, věty na sebe logicky navazují

Ohodnotit bychom měli také plynulost, srozumitelnost a hlasitost projevu. Všímat si budeme i toho, jak bohatá je slovní zásoba řečníka.

Nezbytně bychom měli děti upozornit na časté chyby, které se v mluvních cvičeních objevují. Pokud budou o jejich existenci vědět, příště se jich vyvarují. Jde např. o hezitační

zvuky, vycpávková slova. Tyto jevy zbytečně snižují kvalitu mluvních cvičení a žák je časem schopen je ve svém projevu detekovat a postupně i odstranit.

5 OTÁZKY VE VYUČOVÁNÍ

Komunikace mezi učitelem a žákem probíhá především pomocí otázek a odpovědí. Otázky jsou hybnou silou vyučování. Učitel jimi ověřuje znalosti žáků, rozvíjí jejich myšlení, ujišťuje se, že žáci skutečně chápou nově nabyté vědomosti.

„Ve srovnání s běžným dialogem je v tomto případě frekvence otázek velmi vysoká, jsou kladeny vesměs jednosměrně, a sice s dominujícím komunikantem, a v převážné většině simulují neznalost ze strany tazatele. Učitel může prostřednictvím vhodných struktur s otázkovou funkcí rozvíjet řečové dovednosti žáků a tím posilovat jejich komunikační kompetence. Efekt však může být zcela opačný, zejména v případě kladení otázek uzavřených či vrstvených, popř. při nedostatku struktur s otázkovou funkcí.“¹¹

Otázky můžeme rozdělit podle různých kritérií do mnoha skupin. Pro náš výzkum jsou nejdůležitější otázky uzavřené a otevřené. Uzavřenými otázkami se ptáme na konkrétní prvky učiva. Mají jednu správnou odpověď, nevyžadují zapojení vyšších kognitivních procesů jako je např. porovnávání, odvozování. Odpovědět na ně lze i jednoslovně. Oproti tomu otázky otevřené vyžadují více než pouhou reprodukci učiva. Nejedná se jen o pouhé použití zapamatovaných informací, ale žáci vyslovují svůj pohled na daný problém, promítají se zde jejich životní zkušenosti. Ve většině případů na ně nelze odpovědět heslovitě. Vyžadují totiž odůvodnění.

Pro vyvolání řečové aktivity jsou vhodnější otázky otevřené. Uzavřené otázky volíme tehdy, chceme-li ověřit faktografické informace. Jsou vhodnou procvičovací metodou. Aby otevřené otázky splnily svůj účel, musí se opírat o dosavadní vědomosti žáků a učitel by měl žáky naučit na ně odpovídat. Ideální je oba dva druhy kombinovat. V analyzovaných hodinách převládaly otázky otevřeného typu. Učitelé věděli, že se budeme zaměřovat na rozvoj řeči. Je možné, že hodiny tomu přizpůsobili.¹²

Pro naši práci jsou otázky učitelů zásadní. V každém transkribovaném textu jsou vyznačeny odlišným typem písma. V závorce je uvedeno, zda se jedná o otázky otevřené či uzavřené. U odpovědi žáku je pak v závorce také napsáno, kolikaslovnou reakci k odpovědi

užili. Každý z učitelů vede svoji hodinu jinak. Všeobecně je frekvence kladení otázek vysoká. Lze říci, že při práci se staršími dětmi je otázek pokládáno nejvíce. Tempo hodiny je rychlejší, žáci se dokáží velice dobře vyjádřit, odpovědi jsou zajímavé, kreativnější, také slovní zásoba je pochopitelně na mnohem vyšší úrovni. Žáci se chtějí dozvědět nové informace, učitel má úlohu koordinátora celého vyučovacího procesu. Usměňuje diskuzi, reaguje na obsahy výpovědí žáků. Pro posluchače jsou tyto hodiny inspirující a zábavné. Výrazně také záleží na osobnosti učitele. Svým vystupováním a vyjadřováním by měl žáky motivovat a přimět k aktivitě. Jako příklad nám poslouží nahrávka č. 2. Byla pořízena na gymnáziu v Plzni. Vyučující je mladá žena (do 30 let). Žáci rozebírali dílo Karla Čapka, Bílou nemoc. Velice kladně hodnotíme přístup učitelky k dětem. Je přátelský, vstřícný, vyjadřuje se ke každé odpovědi. V jejím projevu je znát opravdové zaujetí hodinou. Snažila se žáky rozmluvit, zapojit, přimět je k uvažování nad tématem. Pokud je hodina takto dynamická, objevuje se bohužel větší množství jazykových odchylek, což je hodnoceno jako negativní jev a snižuje to kvalitu jinak velice dobře vedené hodiny.

Výuka v nižších ročnících základních škol je naopak založena spíše na osvojování nových informací a jejich následném procvičování. Komunikační složka hodiny není na prvním místě. Od toho se odvíjí také volba otázek, které bývají často uzavřené.

6 UČITEL JAKO ŘEČOVÝ VZOR

Mimo školní prostředí nepřijdou žáci do kontaktu se spisovnou podobou jazyka téměř vůbec. Ačkoliv by někdo mohl namítnout, že pravidelně sledují televizní pořady, poslouchají hudební stanice nebo tráví hodiny prohlížením internetových stránek, my bychom oponovali tím, že za řečový vzor dnes nemůžeme tato média považovat. Alespoň ne ta, která jsou atraktivní pro mládež, proto škola zůstává jedním z posledních míst, kde se dětem může dostat kvalitních mluvních vzorů.¹³

Tato instituce by měla zajistit, aby se děti naučily základům spisovné mateřštiny a byly poučeny o jejich nespisovných variantách. Zasadit by se o to měli především učitelé českého jazyka během vyučovacích hodin, kde by měli žáky směřovat k používání spisovnosti v jejich vlastním vyjadřování. Jak jsme již zmínili v přechozích kapitolách, jedním z prvotních úkolů učitele je pomoci žákům překonávat bariéry mezi jazykovými kódy, které tvoří školní řečové prostředí.

Učitel zprostředkovává žákům nové poznatky a informace nejčastěji její mluvenou formou. Kvalitními řečovými dovednostmi dokáže ovlivnit a kultivovat řečové chování žáků. Právě intuitivní napodobování je jedním ze způsobů, kterými člověk rozvíjí své mluvní schopnosti. Oproti žákům je učitel vybaven jazykovým kódem na kvantitativně i kvalitativně vyšší úrovni. Tento kód by měl adekvátně užívat a případně také modifikovat. Přihlížet musí rovněž k rozumovým schopnostem žáka, stejně jako je důležitá věcná přehlednost jeho vlastních komunikátů. Tím dojde k jejich lepšímu pochopení ze strany dětí, které na ně budou schopny navázat. Aby se stal skutečně řečovým vzorem pro svoje posluchače, musí pedagog vynikat v komunikaci verbální i neverbální. Měl by mluvit kultivovaně, ovládat dobře dynamiku řeči, intonaci, pauzy a další zvukové kvality, klást důraz na správnou výslovnost a snažit se vyvarovat všem jazykovým odchylkám.¹³

Musí být rovněž dobře poučen o jazykovém kódu, jeho vývoji a stavu v dané době, ale stejně tak i o řečové komunikaci, jejích doprovodných jevech a specifikách.¹⁴

Učitel nese zodpovědnost za úroveň jazyka, především to platí pro učitele mateřštiny.

„Zanedbává-li jazykovou výchovu svých žáků, demoralizuje-li je svým špatným příkladem, kapituje-li před nápirem nekultivovaného nespisovného vyjadřování, chce-li získat popularitu tím, že mluví nespisovně (ze snahy přiblížit se žákům), nebo dokonce pokládá-li spisovnou formu jazyka za nevhodnou, proviňuje se proti svému poslání učitele a proti příslušnosti k národu a škodí svým žákům, protože je nevede k užívání spisovného jazyka.“¹⁵

Pedagogové v hodině komunikují dvěma způsoby. Při oficiální, čistě výukové komunikaci, se drží spisovnosti. V konverzaci komunikační se pak naopak častěji setkáváme s nespisovnými lexikálními a morfologickými tvary. Tu používají např. při pochvalách, výtkách, k okomentování situace ve třídě. Učitele s delší praxí používají daleko méně komunikace konverzační a méně inklinují k nespisovným prostředkům.¹⁶ Z vlastní zkušenosti můžeme říci, že pokud žáci vycítí ochotu učitele probírat i jiná než výuková témata, snaží se pak jeho pozornost od náplně vyučovací hodiny odvádět častěji. Je dobré, pokud ve třídě panuje přátelská atmosféra, musí se však pevně stanovit přípustné meze.

Při volbě jakýchkoliv jazykových prostředků je pro učitele coby řídicího komunikanta ve školním (výukovém) dialogu směrodatné zejména to, aby zajistil pochopení informace pro recipienty-žáky. Nad rámec tohoto pochopení informace směřuje (nebo by měla směřovat) snaha komunikanta-učitele využívat takové (srozumitelné) výrazové prostředky a jejich uskupení, aby zajistil a podnítil ochotu a zájem žáka aktivně vstupovat do společné činnosti včetně (společné) dialogické komunikace.¹⁷

Podle Jany Svobodové, autorky knih o komunikaci a výuce mateřštiny, by se měl učitel řídit těmito zásadami:

Jak by měl učitel postupovat: „Moderně, svěže, živě, vtipně, hravě, zajímavě, poutavě a komunikačně- aby mateřština, hlavně u nejmladších žáků, vyvolávala kladné pocity, zájem a zvědavost, nikoliv záporné emoce, zmatek a obavy. “

Proč by měl takto postupovat: „Pro život a komunikaci v něm, tedy pro všestranné praktické použití v každodenní práci aktuální i budoucí.“¹⁸

6.1 Výhledy školní výuky

Existují dva odlišné názory na roli učitele ve vyučování. Pro jedny je spisovné vyjadřování pedagoga povinné za všech okolností, druhá strana zohledňuje komunikační záměr mluvčího a podle něj také vybírá jazykové prostředky hodící se pro danou situaci. Na nejnižším stupni školy by spisovnost měla být zachována. Ve vyšších ročnících je naopak žádoucí, aby byli žáci seznámeni s českým jazykem v celém jeho funkčním rozpětí. Důležité je, o jaký druh projevu se jedná, jakou má mít formu, jaký je jeho sledovaný záměr a kdo bude předpokládaným adresátem. Nový postoj školy bychom označili za velice moderní. Bere ohled na jazykový i komunikační vývoj.¹⁹

6.2 Nedostatky v mluvených komunikátech učitelů

Na základě přečtení odborné literatury, zkušeností ze seminářů zaměřujících se na mluvenou formu řeči a na základě prvních poslechů zvukového materiálu se pokusíme odhadnout, jaké negativní jazykové jevy a odchylky se budou v analyzovaných hodinách vyskytovat a snižovat tím míru kultivovanosti a srozumitelnosti projevu.

- **kontaktní slova (takže, tak)**

- v těchto případech však neslouží k vyjadřování důsledkového či následkového významu podmětu, ale jako kontaktně-navazovací slovo
- nadužívání výrazu je jedním z nejopakovanějších učitelských zlovyků

X

- **vokativy**

- budou v platnosti kontaktních signálů
- kontaktní slova dialog brzdí, ale vokativy ho naopak zrychlují, mají místo ve výzvách a otázkách
- kontaktní prostředky mají žáky vtáhnout do dění a udržet jejich pozornost
- předpokládáme, že hojně budou používána též hypokristika a deminutiva, především pro oslovení dětí v nižších ročnících základních škol

- **redundantní užívání částic a příslovcí: ano, dobře, výborně, jo**
 - nemotivované nadbytečné opakování je ztrátou času, ale může mít za následek i nesoustředění žáků
 - to může vést k tomu, že přeslechnou důležité informace
 - částice jo - učitel se snaží získat signál, že žáci pochopili, co je po nich požadováno

- **nadměrné hromadění výrazů s odkazovací funkcí**
 - je považováno za nežádoucí, může opět snižovat srozumitelnost sdělení

- **elipsy**
 - jsou typické pro výukový dialog
 - **elipsa** - vypuštění zřejmých informací z věty

pokud učitel netrvá na tom, aby žáci odpovídali celými větami, nejsou elipsy v přiměřeném počtu závadou.

Elipsy vedou k úspornosti ve formulování výukově-otázkových podnětů. Jsou stejně komunikačně hodnotné jako výpovědi neelidované. Jako negativní jev budou vyhodnoceny tehdy, pokud budou odpovědí na otázku otevřenou. V opačném případě je i jednoslovná odpověď správnou řečovou reakcí.

- **neukončené výpovědi**
 - nejsou ukončené ani intonačně, neměly by být používány příliš často
 - př. U: v dnešní hodině jsme se učili
 - Ž: o souhláskách

- **učitelské echo**
 - učitel převezme a zopakuje žakovu formulaci, slouží k vyjádření souhlasu (nesouhlasu) s reakcí žáka
 - je zpětnou vazbou, tu však lze realizovat lépe např. částicemi a hodnotícími adverbií, gesty, přikývnutím, echa by měla být používána zřídka

- **záměna čísla**

- učitel by měl správně používat 2. os. pl. inkuzivu, který je jediným náležitým tvarem
- místo toho používá 2. os. sg., ačkoliv je výzva adresována celé třídě, v nejhorším případě střídá obě osoby v téže replice
-
- **hezitační zvuky**
- neartikulované zvuky, často vyjadřují váhavost, v textu je značíme symbolem @
- **neortoepická výslovnost a komolení slov**
- **tvaroslovné odchylky**
- vysoká frekvence odchylek v tvarosloví adjektiv a pronomin
- vznikají především jako důsledek hláskových změn
- např. změna vokalické kvantity i-í (tato odchylka se bude objevovat u akuzativního tvaru zájmena ona- ji/jí)
- diftongizace ý-ej- malej, dobrej, hezkej
- úžení- é-í/ý- jaký, samý, možný
- nekodifikované tvary kondicionálu slovesa být- bysme, by jsi, kdybychom
- nesprávně užití tvary slovesa být u 2. os. sg. – seš, nejseš
- **odchylky lexikální**
- **odchylky v rovině zvukové**
- krácení vokálů- prosim, myslim
- dloužení vokálů- né, jó, ták
- záměna vokálů- bejt
- vypouštění či změna konsonantů- dyž, dvanác

Kromě výše uvedených nedostatků mají vliv na negativní rozvoj řeči dětí i jiné faktory. Souhrnně bychom je označili za retardátory a blokátory komunikace. Lze je charakterizovat jako záporné hybatele komunikace. V komunikaci způsobují problémy a mohou vést až k jejímu zastavení. Znemožňují bezproblémový rozvoj výukového dialogu, také neumožňují zdárné střídání replik obou komunikantů.²⁰

- přílišná dynamičnost chování a řeči učitele
- chaotičnost sdělování informací
- vyjadřovací fádnost
- učitelská mnohomluvnost- převaha učitelských monologických výstupů
- přehnaná emocionalita
- neosobní komunikace s žákem
- hyperkorektnost či knižnost
- narušování replik žáka netrpělivými pobídkami či opravami
- zvýrazňování nadřazenosti učitele a jeho kontrolní role
- kritika, ironie
- nesrozumitelně pokládané otázky

Praktická část

7 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Nashromážděný jazykový materiál pochází ve všech případech ze západních Čech. Navštívili jsme celkem 8 škol a podařilo se nám získat 8 nahrávek vyučovacích hodin. Pouze jedna z nich není záznamem hodiny českého jazyka, ale matematiky. Názvy škol neuvádíme, protože si učitelé i žáci přáli zůstat v anonymitě. Rozlišujeme pouze, zda se jedná o a zařízení umístěná v Plzni či ne. Školy jsme rozdělili do dvou skupin. Kritériem pro toto dělení je počet obyvatel. Za maloměstské školy považujeme ty, které se nachází ve městech s počtem obyvatel menším než 20 tisíc. Pokud počet populace přesáhne tuto hranici, jedná se o školy městské. V našem výzkumu jsou oba tyto druhy zastoupeny rovnoměrně. První čtyři školy se nachází v Plzni, další tři jsou školy maloměstské.

Nahrávání se účastnilo 6 žen a 2 muži. Český jazyk je na našich školách vyučován především osobami ženského pohlaví. V této práci budou představeny řečové dovednosti pouze jednoho učitele češtiny. Druhý oslovený pedagog má jako hlavní aprobační předmět matematiku.

Délka praxe vyučujících se liší. Podle hypotéz stanovených v úvodní části předkládané práce očekáváme, že učitelé s delší praxí budou pro děti kvalitnějšími řečovými vzory.

S každým z učitelů jsme se sešli nejméně dvakrát. Na prvním sezení jsme jim objasnili, co je cílem naší práce, jaké jevy se budeme ve vyučovacích hodinách sledovat. Z počátku byl jejich přístup spíše váhavý, ale po upřesnění informací s nahráváním souhlasili. Jako velice pozitivní fakt hodnotíme zájem nejmladší z učitelek o výsledky analýzy. Bude jí tak poskytnuta zpětná vazba, dozví se, kde udělala chyby, ale také co je její silnou stránkou.

Nepožadovali jsme po vyučujících žádnou speciální přípravu. Šlo nám hlavně o to, aby v hodině převládala komunikační složka. Většinou nám oni sami dali na výběr, zda si zvolíme hodinu mluvnice, literatury či slohu. Požádali jsme je, zda by bylo možné zařadit na úvod vyučování mluvní cvičení. V několika případech nám bylo vyhověno. Další přípravu aktivit jsme nechali na nich.

7.1 Charakteristika získaného materiálu

Nahrávky jsou převedeny do textové podoby pomocí zjednodušené fonetické transkripce. Z vyučovací hodiny jsme vybrali vždy přibližně dvacetiminutový úsek výukového dialogu. Vypracovaný přepis má pak zpravidla rozsah 5-7 stran. Ukázku jsme vybírali tak, aby komunikace mezi učitelem a žáky měla výukovou povahu. Snažili jsme se repliky zaznamenávat od toho okamžiku, kdy skončí úvodní organizační sekce hodiny. Pokud nebyl zvukový záznam dostatečně srozumitelný, toto pravidlo nebylo dodrženo, tudíž musel být vybrán jiný časový úsek.

V poslední kapitole teoretické části práce jsme se pokusili odhadnout, jaké nedostatky se v komunikátech učitelů budou vyskytovat nejčastěji. Všechny tyto jevy budou v textu vyznačeny tučným písmem. Chyby jsme vyznačili i v mluveném projevu žáků, ačkoliv nebudou předmětem našeho dalšího zkoumání. Nesrozumitelná místa jsou označena třemi tečkami. Replikám žáků nebylo často bohužel téměř vůbec rozumět. Jejich hlasový projev nebyl dostatečně zřetelný a hlasitý, aby ho nahrávací zařízení bylo schopno zachytit. Pravidla pravopisu zůstala do jisté míry zachována. Respektujeme zásady psaní velkých a malých písmen u vlastních názvů substantiv, stejně tak jako pravidla psaní y/i, s/z, ě/je, souhláskových skupin atd. Tučně jsou v textech vyznačeny chyby ve výslovnosti hlásek i hláskových skupin, odchylky v rovině lexikální a morfologické a jiné nedostatky jako např. opakování slov a nadbytečné užívání výrazů. Hezitační zvuky jsou zaznamenány pomocí symbolu @.

V každém transkribovaném textu jsme odlišným typem písma zvýraznili položené otázky. V kapitole o vlivu otevřených a uzavřených otázek na řečový rozvoj jedince jsme si objasnili, který z těchto dvou typů je pro zdokonalování mluveného projevu dětí vhodnější. Pokud se jedná o otázku otevřenou, je na jejím konci v závorce napsáno písmeno o. Otázky uzavřené rozpoznáme pomocí písmene u, které jsme umístili rovněž do závorek. Spočítali jsme také, kolika slovy žáci na položené otázky zareagují. Těmito údaji se zabýváme u všech analyzovaných jedinců. Naše závěry jsou však do jisté míry subjektivní.

7.2 Transkript 1

První zvukový záznam byl pořízen na jedné z plzeňských základních škol v šesté třídě. Vyučující osobou je žena, délku její praxe odhadujeme na 30 let. Jedná se o hodinu slohové výchovy v 6. třídě, kde žáci probírali rozdíly mezi vypravováním a popisem. Nejprve oba dva slohové postupy charakterizovali, poté se věnovali praktickým cvičením. Jejich úkolem bylo odstranit nadbytečnost slovesa být z textu a nahradit ho jinými vhodnými slovesy, vymyslet závěr k nedokončenému příběhu a vybrat z několika ukázek, zda se jedná o vypravování či popis. Vzhledem k tomu, že se již předtím ve vyučovacích hodinách těmto slohovým postupům děti věnovaly, nečinily tyto aktivity dětem větší potíže.

Nedostatky v řeči učitele:

- **Hláskové změny:**
- Krácení vokálů: *neptam se*
- Vypouštění konsonantů: *eště, pod', pude*
- Změny vokalické kvantity: *otevřeme naší knížku*
- Redukce či oslabení koncového vokálu: *můžem*
- **Tvaroslovné odchylky:**
- *každýmu, jednoduchý, jaký* (úžení é/ý,í)
- unifikovaná koncovka –ý bez rozlišení jmenného rodu v plurálových tvarech nominativu adjektiv: *jaký jsou tam ještě přídavný jména*
- Komolení slov: *ňák*
- **Odchylky lexikální:** *hele, dneska, teda, no*
- **Další:**
- Vycpávková slova: *jako*
- Hezitační zvuk: 23x

- Nadužívání výrazů: *tak* (45x), *tedy* (18x), dále pak také slova *tady* a *dobře*, ne však v takové míře jako dva předcházející výrazy
- Nadměrné hromadění výrazů s odkazovací funkcí: *těch*, *tohle*, *to*

Kromě výše uvedených nedostatků jsme nemohli přehlédnout ani výrazné stylistické chyby, které by mohly mít za následek nepochopení informací ze strany žáků. Níže uvádíme několik příkladů. Domníváme se, že u učitelky s dlouholetou a bohatou praxí by se tyto jevy neměly vyskytovat vůbec.

Příklad:

*třeba podívejte se na ten popis všimni si co se tam nejvíc **jako** slovních druhů používá u @ vypravování jaké se tam nejčastěji používají slovní druhy*

***tak** teď se ještě podíváme když *tady* máme **tohle** shrnutí **těch** jazykových prostředků **tak** *tady* máme **eště** jednou druhy vět podle postoje mluvčího*

*pak *tady* máme **pod' eště** Jirko a máme *tady* přídavná výstižná podstatná a přídavná jména *tak* si je vyber kde to máš *tady* si musíš vybrat*

Časté opakování slov a pokynů vede k nesrozumitelnosti sdělení. Vidíme, že se nejedná o ojedinělý případ.

Další nedostatek, který jsme v textu odhalili, je záměna a střídání čísla osob. Učitelka mluví k celé třídě, ale používá 2. os. sg., v zápětí opět užije správného tvaru 2. os. pl.

*U: co tam budeš používat máš to *tady* na tabuli jazykové prostředky vypravování můžete používat všechno co vidíš na tabuli **tak** a už začněte psát nebudeš psát ten začátek napiš si 132/3a a rovnou pokračujete*

Tolerance k chybám:

Chyby, jichž se dopustily děti, zůstávají stranou učitelčiny pozornosti. Za celou dobu rozpoznala a opravila pouze jeden nespisovný tvar slova v následujícím příkladu. Pokud se pozorně podíváme, zjistíme, že se ona sama dopustila odchylky v rovině hláskoslovné (jaký).

Ž: ***no** že **vona** šla **tedy** do lesa*

U: no jaký vona přečti co tam máš

V textu jsme zaznamenali také dva případy, kdy žáci opakují učitelovu chybu:

U: Viktore tak kde by sis vybral co to je no jsou to dějová slovesa no

Ž: no jsou

U: no samozřejmě jak ta @ pohádka byla dál

Ž: no že vona šla tedy do lesa

Otázky:

Celkem jsme zaregistrovali 19 otázek. Ve dvanácti případech se jedná o otázky otevřené. Toto hodnotíme jako pozitivní jev. Žádná z odpovědí nemá rozsah větší než 6 slov, což je pro 6. ročník základní školy charakteristické. Děti mají zájem komunikovat, bohužel však nejsou ještě dostatečně jazykově vybavené k formulování složitějších větných celků.

Tento projev hodnotíme z hlediska srozumitelnosti jako podprůměrný, stejně tak i z hlediska volby výrazových prostředků. Hojný výskyt kontaktních prostředků typů tak velice snižuje celkovou úroveň mluveného projevu této pedagožky.

Řečové aktivity a jejich přínos:

Aktivity zařazené do vyučovací hodiny hodnotíme kladně. Menší děti nedokáží ještě udržet pozornost delší časový úsek, tudíž je rychlejší střídání cvičení vhodnější. Mluvená podoba řeči dětí byla rozvíjena celkem ve dvou cvičeních. První z nich bylo zaměřeno na slovní zásobu. Často nadužívané sloveso být mělo být nahrazeno jiným vhodným plnovýznamovým slovesem. Dobrý řečník musí umět používat slova tak, aby se často neopakoval. Druhé cvičení se orientovalo na zdokonalování vypravěčských schopností. Bohužel učitelka správně nezadala pokyny. Podle učebnice měly děti vymyslet alternativní konec známé pohádky, přičemž by musely zapojit kreativitu a schopnost improvizace. Pedagožka však byla značně zmatená a požadovala po nich zakončení příběhu tak, jak tomu bylo ve skutečnosti. Ačkoliv se žáci ohradili, chybu nenapravila.

7.3 Transkript 2

Tématem literární hodiny v 9. třídě základní školy v Plzni byl rozbor divadelní hry Bílá nemoc od Karla Čapka. Vyučující je opět žena s přibližnou délkou praxe 3 roky. Po přečtení ukázky z čítanky se žáci věnují podrobné analýze hlavních postav tohoto díla.

Nedostatky v řeči učitele:

- **Hláskové změny:**

- Krácení vokálů: *kterym, myslim*

- Nedbalá výslovnost: *aspoň, dyž*

- **Tvaroslovné odchylky:**

diftongizace ý-ej- *zoufalej, nemocnej*

úžení é-ý/í- *dobrý, jinýho, teplý, který*

- **Odchylky lexikální:** *kanclu, prachy, jo, super*

- dále se vyskytly podoby ukazovacích zájmen vzniklé změnou konsonatů- *todleto*

- slovtvorné modifikace a obecně české podoby slov způsobené změnami v rovině hláskoslovné- *ted'kon*

- **Další:**

- Nadužívání výrazů: *vlastně 14x, jo 18x, super 2x, prostě 2x*

- Nadměrné hromadění výrazů s odkazovací funkcí: *ta 2x, tu, tomu, ty, ten 4x, tohoto 3x, té*

Vybrali jsme krátkou ukázkou z přepisu, ve které poukazujeme na nejčastější chyby, jež se v mluvené řeči pedagožky vyskytly. Jde především o opakování výrazů s odkazovací funkcí, opakování slov, komolení slov a používání hezitačního zvuku. Rovněž se domníváme, že slovní spojení na první hod vánoční a vrátil se v pražském jaře/ na pražské jaro nejsou vhodně zvolená.

*U: třicátý osmý je to jedna z posledních nebo možná úplně poslední knížka od Čapka těsně před jeho smrtí @ já jsem vám to minule neříkala ale Karel Čapek stačil umřít dřív umřít dřív než si pro něj přišlo gestapo měl v uvozovkách štěstí **jo** měl proleženiny páteře zápal plic a hnuté plotýnky s čím se trápil celý život a tedy pětadvacátého prosince **na první @ hod vánoční** umřel těsně předtím než ho přišli zatknout a toto byla jedna z jeho možná i poslední hra teď si tedy nejsem jistá i **ta** postava **ten** Hugo Haas který ztvárnil doktora Galéna byl nucen emigrovat kvůli svému židovskému původu **ten** osud je signifikantní pro 20. století on byl židem poměrně úspěšným hercem s velkým komediálním talentem **ten** jehož @ te jeho **ta** jeho kariéra byla zmařena musel emigrovat do USA a když se vrátil nebo když se chtěl vrátit byl tady komunismus pak se vrátil **v pražském na pražské jaro vlastně** v šedesátém osmém roce my jsme si o tom už **vlastně** říkali a zrovna **dyž** měl natáčet první svůj poválečný film tak vtrhlo vojsko Varšavské smlouvy do Prahy a on zase byl nucen opustit Československo a dožil ve Vídni takže **ten** osud je opravdu spojený i s tou politikou tak @ pojďme se podívat na **toho** otce to je také velmi zajímavá postava **ten** vám byl sympatický (o)*

V mluveném projevu této mladé učitelky se vyskytla celá řada jazykových odchylek především v rovině lexikální. Volba výraziva není vhodná pro řeč učitele, jež by měla být spisovná, a měla by příznivě ovlivňovat komunikační dovednosti žáků. Negativně hodnotíme rovněž nadměrné používání slov, která označujeme jako vycpávková.

Celkově bychom označili tento výstup jako velice výrazný, srozumitelný, bohužel méně kultivovaný. Rozhodně mu nechyběla dynamičnost. Pokud bychom se měli zabývat pouze tím, zda se pedagožce dařilo přimět žáky komunikovat, formulovat vlastní názory a nebát se je prezentovat, ohodnotili bychom tuto hodinu jako ukázkovou. Pro posluchače byla ze všech předložených zvukových materiálů nejzajímavější. Cílem této práce je však nahlížet na osobu učitele jako na řečový vzor, proto nemůžeme již výše uvedené nedostatky přehlédnout.

Otázky:

Celkem jsme v replikách vyučující napočítali 15 otázek otevřených a 6 uzavřených. Nejvíce odpovědí se skládá z více jak 10 slov (8), dále máme odpovědi jednoslovné (7), dvouslovné (1), osmislovné (2), čtyřslovné (2), a výpovědi obsahující slova 3 (1).

Zde se potvrdila hypotéza, že otázky otevřené budou převládat nad otázkami uzavřenými. Při analýze literárního díla je užití otevřených otázek přímo nezbytné a podle počtu slov v odpovědích vidíme, že komunikační záměr byl splněn.

Tolerance k chybám:

K chybám v řeči žáků se učitelka nevyjadřovala., ačkoliv se jich ani žáci nevyvarovali. Např.

*Ž: mně ta postava přišla taková strašně jednoduchá taková tohle je **zlý** tohle je **špatný prostě** já vám to nedám to je můj lék přitom by se to dalo řešit takovým mnohem diplomatičtějším způsobem **prostě** jako ... on je **takovej hrozně jednoduchej a strohej takovej** jako všichni si tady umřete já vám ho nedám*

Řečové aktivity a jejich přínos:

Nebylo použito ani jedno cvičení zaměřující se na rozvoj řečových dovedností. V hodině, která je věnována analýze literárního díla, nás tato skutečnost nepřekvapila. Navrhovali bychom využít přečtené ukázky z knihy k tomu, aby ji žáci prezentovali prostřednictvím výrazného čtení. Jelikož se jedná o drama, vybereme jednotlivce a každému z nich přiřadíme jednu z postav. Pokud by učitelka dokázala vylepšit svůj mluvený projev tak, aby eliminovala četnost jazykových odchylek na minimum, působila by už samotná její řeč jako výrazný prvek zdokonalující řeč dětí.

7.4 Transkript 3

Tato nahrávka hodiny slohu byla pořízena v 7. třídě na gymnáziu v Plzni. Délka praxe učitelky je odhadována na 25 let. Žáci se připravují na kontrolní slohovou práci, kterou budou psát v nadcházejících dnech. Společně vyvozují jevy charakteristické pro daný slohový útvar a kladou si základní otázky k tématu práce: Proč jsou mladší sourozenci na obtíž.

Nedostatky v řeči učitele:

- **Odchytky tvaroslovné:**

úžení -ý/í - *takový, vážený*

diftongizace ý-ej - *ktorej*

- **Lexikální odchytky:** *parták, brácha, strašně, jo*

- četné slovotvorné modifikace a obecně české podoby slov způsobené změnami v hláskové rovině- *dneska, ted'ko*

- podoby ukazovacích zájmen vzniklé změnou konsonantů – *téhleté, tohleto, tomuhle*

- nadužívání výrazů: *tak 4x, jo 3x*

- hromadění výrazů s odkazovací funkcí: *ta, tu, to, té 3x, ten 2x, toho*

Příklad:

U: já vim že vám to v tuhleto chvíli ještě ještě asi nepřijde ale je pravda potom že když povyrostete tak už ten sourozenec pro vás může být parták a nebo vy můžete být parták @ pro toho sourozence i když třeba k těm @ hrám @ máme ještě nějaký nápad ptám se už naposledy @ výhodu plynoucí z toho že nejste sami ted'ka to posuneme zase ještě kousíček dál to téma a ptám se možná že někteří to znají z vlastní zkušenosti možná že někteří si to budou jen představovat @když toho sourozence nemáte co @ když jste sami se vám co by se vám líbilo a co naopak nelíbilo @ berme to tak jako vy kteří to znáte z vlastní zkušenosti a vy kteří neznáte zkuste si to představit jaký to je být jedináček klady záporny (o)

Otázky:

Učitelka použila celkem 24 otázek. Ani v jednom případě se nejednalo o otázky uzavřené. Na 8 z nich bylo odpovězeno více jak deseti slovy, na dvě dvouslovně, na jednu sedmi slovy, na 2 slovy šesti, na čtyři pětislovně, na 1 čtyřmi slovy, na tři dvouslovně a jednoslovná odpověď se objevila celkem dvakrát. Z toho lze usuzovat, že využití otevřených typů otázek je pro řečový rozvoj žáků klíčové. Musíme vyzdvihnout také velice zdařilé formulace otázek, které vedly k nápaditým reaktivním replikám dětí. Zajímavé je také navrhované téma slohu.

Ačkoliv se v mluvené řeči pedagožky objevily četné nedostatky, označili bychom její projev za přiměřeně vhodný. Komunikační složka byla opět v popředí na úkor jazykové správnosti. Její řeč byla srozumitelná, dokázala žáky zaujmout a motivovat je k vyjadřování vlastních názorů.

Tolerance k chybám:

Ani v tomto případě nebyly chyby žáků v mluvené řeči učitelkou detekovány.

Řečové aktivity a jejich přínos

Učitelka nezařadila do vyučovací jednotky žádné speciální řečové cvičení. Hodina byla založena na zopakování vědomostí a poté se žáci věnovali přípravě na nadcházející slohovou hodinu. Vše probíhalo ústně. Pedagožka kladla různorodé otázky, tudíž se nad nimi musely děti zamýšlet. Výsledkem byly zajímavé víceslovné odpovědi. I dobře vedený dialog či skupinová diskuze mohou pozitivně působit na rozvoj řeči.

7.5 Transkript 4

Další zvukový záznam byl pořízen v 7. třídě na základní škole v Plzni. Jedná se o školu s rozšířenou výukou jednoho předmětu, bohužel však nemůžeme uvést kterého. Učitelka je žena, délku její praxe odhadujeme na 20 let. Jedná se o hodinu literární výchovy. Úkolem dětí je přečíst povídky tak, aby dávaly smysl. Jde o velice zajímavě zvolený výukový materiál, kde jsou jednotlivá slova a slovní spojení zaměněna.

Nedostatky v řeči učitele:

- Odchytky v rovině lexikální: *jo 2x, no 3x, teda*
- Nadužívání výrazů: *tak 16x, takže 2 x*

Ze všech oslovených učitelů se v projevu této ženy nachází nejmenší množství chyb. Nenajdeme zde žádné odchytky v rovině tvaroslovné a nedostatky v jiných jazykových rovinách jsou rovněž zanedbatelné. Je možné, že pokud bychom měli k dispozici jiný, delší zvukový materiál, podařilo by se nám jistě prohršky proti spisovné normě zaznamenat.

Učitelka se vyjadřuje srozumitelně a věcně, tempo její řeči je přiměřeně rychlé. Její mluva je kultivovaná a spisovný standard není téměř porušován. Na své žáky působí jako příkladný řečový vzor.

Otázky:

Otázky byly v hodině použity pouze dvě. Povaha úkolů bohužel nevyžadovala jejich zařazení do komunikace mezi učitelem a dětmi. Pro naše zkoumání je tato skutečnost nepříjemná, nicméně i přesto se nám náplň hodiny podtržená kvalitním mluveným slovem učitele velice líbila.

Tolerance k chybám:

Ani v tomto případě nebyly děti na chyby, kterých se dopustily upozorněny.

Řečové aktivity a jejich přínos:

Vybranou aktivitu hodnotíme velice pozitivně. Rozvíjí myšlení a kreativitu žáků. Zábavnou formou vhodně zdokonaluje řečové dovednosti. Děti se musí na tato cvičení plně

koncentrovat, protože jsou náročnější na pozornost. K našemu překvapení si s nimi bez větších obtíží dobře poradily. Níže uvádíme jeden z využitých textů.

Zpřeházená povídka:

hora právě vyšla za sluncem a postel vyskočila z prostorného dědečka nazula si nohy na boty dala si hlavu na čepici o otevřela dům od dveří vida v noci země pěkně zalila déšť udiveně zamumlaly kníry pod dědečka a rychlým dvorem si pospíšily přes krok vyvedly stáj z krávy a řekly rohatá louko jdi se napást na zelenou krávu a já si dám na nůši záda a půjdu do dříví na les

7.6 Transkript 5

Tato nahrávka se od ostatních zásadně odlišuje. Nejedná se totiž o výuku českého jazyka, jako je tomu v ostatních případech, ale o hodinu matematiky. Vyučující je muž ve věku 33 let, délka jeho praxe je 8 let. Působí na jedné ze základních škol v Rokycanech (těchto zařízení se ve městě vyskytuje několik). Žáci 8. třídy řeší jednodušší i obtížnější rovnice. K našemu překvapení se podařilo získat zajímavý a odlišný materiál ke zkoumání. Úkolem všech učitelů je působit kladně na všestranný jazykový rozvoj žáků, tudíž ani učitel matematiky by neměl být výjimkou. Očekáváme, že se v jeho projevu bude objevovat větší množství jazykových nedostatků, než u ostatních pedagogů.

Nedostatky v řeči učitele:

- Dloužení vokálů: *ták 4x, jó*
- Krácení vokálů: *poradim, zatím, myslim, čím*
- Protetické v: *vono*
- Hezitační zvuk: 4x
- **Odchytky tvaroslovné:**
- diftongizace *ý-ej- zbývá*
- úženi *é-ý/i- důležitý, dobrý, nějaký, správný, bezvadný, pěkný*
- **Odchytky lexikální:** *ted'kon 3x, ok, supr, lezou (ve smyslu vědomosti), v pohodě, fajn 2x, no 2x*
- podoby ukazovacích zájmen vzniklé změnou konsonatů- *tohlencto 4x, tahlencta 2x*
- **Ostatní:**
- Nadužívání výrazů: *tak 13 x, teda 3x, takže 9 x*
- Opakování slov majících odkazovací význam: *ten 3x, ty, toho, té, těch 2x*

Zaznamenali jsme častý výskyt nevhodně užitých slovních spojení a obrátů:

např.

- *dnešní opakování budou úlohy vedoucí na rovnice*
- *na tabuli by třeba mohla přijít Martina*

Pro hodiny matematiky jsou typické i neukončené výpovědi. Učitel větu započne a děti ji dokončí.

U: to je částka kterou

Ž: naspořila Jitka

*U: tak se nám **ten** x docela dobře hodí dát*

Ž: Jitce

Naše domněnka se zcela potvrdila. Chyby se objevily ve všech jazykových rovinách. Z hlediska jazykové správnosti jde zřejmě o nejhorší projev. Podobně, jako tomu bylo v případě mladé učitelky z ukázky č. 2, musíme vyzdvihnout komunikační schopnosti pedagoga. Jeho projev je srozumitelný, výrazný, dokáže dobře pracovat s hlasem a udržet si pozornost dětí. Ačkoliv byla hodina zajímavě vedená, za dobrý řečový vzor tohoto učitele nepovažujeme.

Otázky:

Ve všech 44 případech byly použity otázky uzavřené, jelikož si to vyžaduje povaha vykládané látky. V matematice není prostor pro domněnky a vlastní názory na věc. Správné řešení je vždy jen jedno.

Tolerance k chybám:

Žáci mluví s chybami, k jejich opravě ze strany učitele nedošlo. Pokud přihlídneme ke skutečnosti, že téměř všichni pedagogové vyučující český jazyk jsou k odchylkám v mluvené řeči dětí neteční, bylo by velice překvapující, pokud by k jejich nápravě docházelo při této hodině.

Řečové aktivity a jejich přínos:

V hodině nebylo zařazeno žádné cvičení vedoucí ke zdokonalování řečových dovedností. Tyto typy cvičení jsme v hodině matematiky neočekávali.

7.7 Transkript 6

Nahrávka byla pořízena na základní škole nacházející se v malém městě v blízkosti Rokycan. Vyučujícím je muž ve věku přibližně 30 let. Délku jeho praxe tedy odhadujeme na 5 let. Výuka probíhala v 8. Třídě. Zvukový materiál byl pořizován celkem dvakrát. Pedagog nevyužil naší nabídky zapůjčení diktafonu a hodinu nahrál do mobilního telefonu jednoho z dětí. Než stihl zvuk přenést do počítače, mobilní zařízení vypovědělo službu. Jelikož jsme na hodině nebyli přítomni, byl pro nás prvotní poslech velice matoucí. Úvodní replika totiž budí dojem toho, že se jedná o mluvenou řeč učitele. Usuzujeme tak z toho, že vykládá novou látku a doplňuje ji novými příklady. Naši pozornost upoutala někdy až přílišná afektovanost tohoto mluveného slova. Po několika minutách jsme dospěli k závěru, že naše domněnka byla mylná. Jednalo se o žákem předem připravený referát na téma podmět a přísudek v části vyučování, kterou pedagog označil jako mluvnickou. Druhá polovina byla věnována tématu literárnímu, přičemž základní informace o životě spisovatelů Jaroslava Seiferta a Jiřího Wolкера nám opět zprostředkoval stejný hoch. Celá konverzace je založena na dialogu dvou osob. Žák vykládá látku a učitel je pouze posluchačem a občasným komentátorem dění. Ostatní děti během 20 minut nebyly připuštěny ke slovu, dokonce jsme nabyli dojmu, že se nahrávání odehrávalo v jiném než vyučovacím čase za přítomnosti pouze 2 osob. Nasvědčuje tomu i to, že jsme během vyhodnocovaného časového úseku nezaznamenali ani jeden rušivý zvuk, šum či šepot. Jedná se o velice atypický způsob vedení hodiny, kdy je rozvíjena mluva pouze jednoho z žáků. Jeho projev působil spíše jako výrazné čtení či textu.

Nedostatky v řeči učitele:

- **Hláskové změny:**
- Redukce koncového vokálu: *spíš 2x*
- **Odchytky v rovině lexikální:** *jasně 2x, jo 2x, no*
- **Tvarové odchytky u sloves** jako důsledek hláskovým změn, a sice vypuštění koncového l: *řek*
- **Ostatní:**

- *Hezitační zvuk: 2x*
- *Nadužívání výrazů: vlastně 12x, tak 4x*
- *Nadměrné hromadění výrazů s odkazovací funkcí: ten 2x, té 3x, ty, to, tou, těmi, toho*

Vidíme, že nedostatků se v mluvené řeči pedagoga z ukázky č. 2 nachází méně než u jeho kolegů. Musíme však zohlednit to, že během vyučovací hodiny měl pouze několik replik, tudíž nemohl být jeho jazykový kód dobře prozkoumán. S přihlédnutím k četnosti a délce těchto vstupů hodnotíme tento mluvený projev za nepřiměřený, nepřilíš výrazný a málo dynamický. Negativním jevem je v tomto případě redundantní užívání slov *vlastně*, *tak* a slov s odkazovací funkcí.

Vybrali jsme tři ukázky, na kterých dokazujeme nadměrné užívání výrazu *vlastně* a výrazů s odkazovací funkcí. Tyto jevy negativně ovlivňují srozumitelnost sdělení.

*ano stačí ... **takže** které z těchto sloves je **vlastně** nositelem **té** určitosti které nám určí **vlastně** osobu*

*výborně **takže vlastně to** pomocné sloveso v **tom** podmiňovacím způsobu je **vlastně***

*uved' příklad @ souvětí s vedlejší větou přísudkovou a ukaž spolužákům **vlastně tu** sponu vedlejší větu přísudkovou a poté **to vlastně** opět uved' jak by **vlastně to** souvětí vypadalo kdybys **tu** vedlejší větu odstranil a byla to věta jednoduchá obloha byla jako by ji vymetli výborně **takže** ukaž nám co je **ta** spona která zůstala v **té** větě hlavní*

Otázky:

Otázky byly položeny 4, dvě otevřené a dvě uzavřené. Jedná se o značně podprůměrný počet. Hlavním cílem této vyučovací jednotky byl nácvik mluveného projevu žáka. Domníváme se, že byl předem zcela připravený a nedocházelo k žádné improvizaci. V teoretické části této práce jsme se zmiňovali o důležité úloze zpětné vazby ze strany pedagoga. Zvukový záznam nám neposkytl žádné ohodnocení žákovi mluvní aktivity, tudíž nemůžeme vyhodnotit její přínos na další řečový rozvoj aktéra.

Tolerance k chybám:

Všímáme si rovněž toho, jak učitel přistupuje k chybám, jež jsme v žákovské mluvě zaznamenali. Ani v jednom případě nedošlo k upozornění na ně, ani k jejich následné korekci.

Řečová cvičení a jejich přínos:

Náplň celé hodiny bychom mohli považovat za jedno dlouhé řečové cvičení. Domníváme se však, že daleko efektivnější by bylo zařadit mluvní cvičení/referát v jeho zkrácené podobě. Více žáků by tak dostalo příležitost se řečově projevit. Takto rozsáhlé a náročné mluvní cvičení vyžaduje složitější přípravu a je náročné na pozornost posluchačů. Upřednostňujeme také alespoň malý náznak improvizace a kreativity v mluvených projevech.

7.8 Transkript 7

Další ze zvukových záznamů jsme pořídili rovněž na základní škole nedaleko města Rokycany. Pedagožka je žena ve věku 50 let, proto délka její praxe bude přibližně 25 roků. Komunikace s touto vyučující byla velice příjemná. Možná právě proto, že se této profesi věnuje již dlouho, nebála se prezentovat svůj způsob vyučování a ochotně s námi spolupracovala. V úvodní části přednáší jedno z dětí referát na téma: Moje oblíbená kniha. Poté začne literární sekce hodiny, kde jsou rozebíráni autoři tvořící během druhé světové války.

Zařazení referátu/mluvního cvičení na úvod hodiny hodnotíme kladně. Žákyně měla projev dopředu připravený, odhadujeme, že jeho plné znění měla po celou dobu výstupu u sebe. Pro rozvoj jejích řečových dovedností by bylo větším přínosem, pokud by alespoň někdy zkusila zařadit do svého přednesu prvky improvizace. Komunikační situace, se kterými se děti mimo školní prostředí setkají, budou vždy vyžadovat spíše umění pohotové reakce. Jako velice nedostačující hodnotíme evaluaci dívčina projevu. Nebyly jí sděleny žádné klady ani nedostatky. Ohodnocena byla pouze známkou. Ústní forma hodnocení by v tomto případě byla lepší volbou. Ideální by bylo, pokud by se evaluačního procesu účastnila celá třída.

V této práci jsme se již zmiňovali o výrazném čtení. Ukázka z knihy, jež byla k mluvenému slovu připojena, by byla dozajista vhodným textem k tomuto typu cvičení.

Nedostatky v řeči učitele:

- Redukce či oslabení koncového vokálu: *děkujem*
- Hezitační zvuk: 20x
- **Odchytky tvaroslovné:** úžení- *dobrý*
- **Odchytky lexikální:** *no, vlastně, jo* 3x
- Podoby zájmen vzniklé změnou konsonatů: *takhleta*
- Opakování výrazů: *tak* 5x, *takže* 3x

Vybrali jsme několik ukázek z textu, ve kterých poukazujeme na menší chyby, jichž se vyučující dopustila. Jde např. o opakování slov, nadbytečné používání výrazu s odkazovací

funkcí či užití nevhodného slovního obratu.

U: vryl se do kostí stačí dobře která přirovnání najdete v textu přirovnání Jirko (o)

U: @ ano až v šedesátých letech no a zpracovává svoje vlastní vzpomínky tak a ten druhý autor Jan Otčenášek jeho díla Aleši (o)

U: ano v dějepise za chvíli k tomu dojdeme takže se k tomu vrátíme tak a dnes tady máme ukázkou dalšího a přímého účastníka bojů v druhé světové válce když otočíte tak jeho jméno je tam v nadpise kdo to byl kam ho zařadíme co to tedy bude za ukázkou Jirko (o)

Jazykových odchylek se v mluvené řeči vyučující vyskytovalo malé množství. Skutečně rušivým elementem bylo časté užívání hezitačního zvuku. Doporučili bychom pedagožce, aby zapracovala na jeho odstranění. Jinak její projev hodnotíme jako srozumitelný, málo dynamický a přiměřený. Na svoje žáky působí jako dobrý řečový vzor.

Otázky:

Vyučující použila celkem 28 otázek, z toho pouze jedenkrát otázku otevřenou. Téměř celou vyučovací jednotku věnovala opakování již osvojené látky. Jednalo se pouze o fakta, tudíž převaha otázek uzavřených byla značná. Z předchozích obdobných případů již víme, že tento typ otázek nepůsobí pozitivním vlivem na řečové schopnosti žáků.

Tolerance k chybám:

Chybám v řeči žáků není věnována žádná pozornost.

Řečová cvičení a jejich přínos:

Do vyučovací jednotky bylo zařazeno jedno cvičení mající vliv na rozvoj mluvených dovedností. Jednalo se o mluvní cvičení/referát. Tento typ úkolu samozřejmě velice pozitivně působí na řečové dovednosti dětí. Nejde však o aktivitu skupinovou, tudíž se v něm soustředíme pouze na jednu vybranou osobu. Pokud je mluvní cvičení zařazováno tak, aby se postupně dostalo na všechny žáky, hodnotíme tuto řečovou aktivitu kladně. Mluvčí se

mohou poučit z chyb, které se již objevily v předchozích projevech jejich spolužáků, učí se samostatnému vyjadřování a projevu před publikem.

7.9 Transkript 8

Poslední záznam byl nahrán na jedné ze základních škol v Rokycanech. Vyučující je přibližně 60 let, proto délku praxe odhadujeme na 35 let a více. Jedná se o hodinu slohu v 7. třídě. V jejím úvodu přednesla žákyně mluvní cvičení na téma fotografování. Poté se věnovali nové slohové látce- úvaze. Vyučující přečetla dvě úvahy na ukázkou a došlo k živé diskuzi na téma láska, vztahy, problémy dětí.

Nedostatky v řeči učitele:

Hlásková rovina:

- Krácení vokálů: *vypisky, prosim 3x, není*
- Redukce koncového vokálu: *nebudem*

Rovina tvaroslovná:

- Úženi é/ý,í: *podruhý*

Lexikální rovina:

- *hele, pořád, prostě 4x, jo 3x, no, třeba 11x,*

Ostatní:

- hezitační zvuk nebyl téměř zaznamenán
- nadužívání výrazů *tak 6x, teda 6x*
- hromadění výrazů s odkazovací funkcí: *ta, tu, ten*

Repliky učitelky jsou v některých případech pro žáky špatně srozumitelné. Je tomu tak především tehdy, když se snaží zformulovat zadání dalšího úkolu či tématu k diskuzi.

Příklad:

U: nebudem to řešit až to opravím jo tak a já se chci zeptat než začneme probírat úplně nový slohový útvar s kterým jsme se ještě nikdy nesetkali co vás v životě třeba trápí počkej neříkejte mi to teď nebo nemusí vás trápit ale co nejvíc zaměstnává vaše myšlení a zkuste to

nazvat @ nemusí vás to trápit může vás to třeba těšit jo někdo nemá trápení žádné když tomu nevěřím

Tento projev bychom vyhodnotili jako velmi výrazný, ale o něco méně kultivovaný. Spisovný standard je porušován nejvíce v rovině lexikální. Pedagožka užívá velké množství výrazů z obecné češtiny. V některých se objevují nevhodné slovní obraty a spojení. Pokud by se jí podařilo z mluvené řeči odstranit časté opakování nežádoucích výrazů, byla by její mluva dobrým vzorem pro děti.

Otázky:

Celkem jsme napočítali 9 otázek. Převládaly otázky otevřené. Pouze jedna odpověď obsahovala více jak 10 slov. Protože na jednu otázku reagovalo vždy vícero žáků najednou, neuvádíme, kolikaslovných odpovědí se vyučující dostalo. Ve většině případů to byly jednoslovné repliky.

Tolerance k chybám:

Chyb dětí v mluvených komunikátech si pedagožka nevšímá, dokonce nereagovala ani na jazykové nedostatky v mluvním cvičení.

Řečová cvičení a jejich přínos:

Opět bylo do výuky zařazeno mluvní cvičení. Rozsahově bylo spíše kratší. Dívka hovořila přibližně minutu. Z jejího projevu lze odhadnout, že tuto činnost nepraktikují příliš často, jelikož se zadržává, při přemýšlení používá hezitačního zvuku a celkově není její mluva příliš kultivovaná. Na závěr tohoto vystoupení proběhlo hodnocení. Učitelka vyvolala několik dětí, aby se k jejímu výkonu vyjádřily. Ačkoliv oceňujeme, že zde byl alespoň náznak zpětné vazby, představovali bychom si hodnocení jinak. Děti pouze pověděly, zda se jim cvičení zdálo hezké či ne. Několikrát jsme v této práci zmínili, že vhodným typem aktivit pro rozvoj řečových dovedností je výrazné čtení. Při předčítání úvahy o lásce mohla vyučující tento postup uplatnit.

7.10 Shrnutí:

Z analýzy učitelských mluvených komunikátů vyplývají tato zjištění. U všech respondentů se objevily četné jazykové odchylky. Níže uvádíme nejčastější typy:

V **rovině hláskové** docházelo nejčastěji k těmto chybám:

- Krácení vokálů: neptam se, kterym, mam, myslim
- Dloužení vokálů: ták, jó, né
- Změny vokalické kvantity: ji/jí
- Redukce koncového vokálu: spíš, budem, děkujem

Rovina tvaroslovná:

- Diftongizace ý/ej: zoufalej, nemocnej, kterej
- Úženi é/ý,í: jaký, každýmu, jednoduchý, takový, vážený, dobrý, správný, pěkný
- Nekodifikované přítomné tvary slovesa být: sme, seš

Lexikální rovina:

- jedná se především o obecněčeské jevy: hele, dneska, teda, no, kancl, super, jo, brácha, strašně, supr, jasně
- dále bychom sem zařadili podoby ukazovacích zájmen vzniklé změnou konsonantů: todleto, tahleta, tyhlencty
- mezi další nedostatky, které se v řeči učitelů objevily, patří rovněž:
 - časté užití hezitačních zvuků
 - použití vycpávkových slov typu jako, prostě
 - nadužívání výrazů tak, tedy, dobře
 - hromadění výrazů s odkazovací funkcí jako např. ta, ten, ty, tyto, tohle, to, těch, tu

8 ZÁVĚR:

V rámci prováděného výzkumu jsme posuzovali 8 nahrávek vyučovacích hodin v rozsahu přibližně 20 minut zvukového záznamu.

Téměř všechny zkoumané učitelské komunikáty bychom mohli označit za relativně dobré. U nikoho se nevyskytla žádná logopedická vada. Zaznamenali jsme značný vliv obecné češtiny, naopak nářečí se neobjevilo v žádném z komunikátů. Komunikační dovednosti byly u vyučujících, až na nahrávku č. 1, na vysoké úrovni. Míra kultivovanosti jejich projevů pak byla snížena především nedostatky v rovině zvukové, morfologické a často také lexikální. Nejsme si zcela jisti, zda se učitelé ve svých hodinách nezaměřují spíše na obsah sdělení než na jeho formu. Bylo by vhodné, aby obě dvě tyto složky byly v rovnováze.

Učitelské mluvené komunikáty jsme posuzovali především z hlediska spisovnosti a také nás zajímalo, do jaké míry jsou učitelé schopni pozitivně působit na řečové dovednosti dětí.

U každého z pedagogů jsme provedli analýzu vybrané hodiny českého jazyka, v jednom případě i matematiky. Hypotézy, jež jsme stanovili v úvodní části této práce, nyní potvrdíme či vyvrátíme.

1) Předpoklad, že základem mluvené řeči všech učitelů bude spisovná čeština, se naplnil jen částečně. Samozřejmě, že spisovná řeč byla dominující variantou v mluvených komunikátech pedagogů, ale množství jazykových odchylek nebylo zanedbatelné, proto nemůžeme jazyk učitelů označit za čistě spisovný.

2) Skutečně se potvrdilo, že žáci na gymnáziích disponují mnohem kvalitnějšími výrazovými prostředky než děti z běžných typů základních škol. Je to dáno tím, že gymnázium je škola výběrová, tudíž předpokládáme vyšší inteligenci žáků. V analýzách literárních děl i v mluveném projevu výrazně vynikali oproti svým vrstevníkům.

3) Ortoepické nedostatky se projevíly u všech zkoumaných jedinců. Nejčastějšími chybami bylo krácení a dloužení vokálů, vypouštění konsonantů, užívání hezitačních zvuků či protetického v.

4) Rovněž jsme zaznamenali velký výskyt chyb v ostatních jazykových rovinách. V rovině tvaroslovné byly nejčastějšími prohřešky proti spisovné normě jazyka jevy jako např. úžení či

diftongizace ý-ej. Rovina lexikální byla postižena volbou obecně českých jevů, podob ukazovacích zájmen vzniklých změnou konsonantů a jazykovými prvky obecné češtiny. Projevy byly zatíženy nadužíváním výrazů. Konkrétní příklady všech jazykových odchylek nalezneme v analýzách jednotlivých textů.

5) Naše domněnka, že učitel bude opravovat chyby žáků v mluvené řeči, se nepotvrdila. Vyučující byli k těmto nedostatkům zcela lhostejní. Tuto skutečnost hodnotíme jako nejvíce negativní zjištění celého výzkumu. Bez opravy a zpětné vazby od učitele nemůže nikdy dojít k odstranění těchto nedostatků.

6) Otázky otevřené skutečně dominovaly nad otázkami uzavřenými. Pouze v hodině matematiky byly použity výhradně uzavřené otázky. Celkově bychom označili četnost kladení dotazů ze strany učitelů za nedostatečnou.

7) Vyjadřování dětí z nižších ročníků základních škol nedosahovalo mluvních kvalit žáků starších. Jejich pozornost je ubírána především na osvojení nové vyučovací látky.

8) Byli jsme si téměř jistí, že učitelé s dlouholetou praxí budou méně tíhnout k užívání nespisovného výraziva. Tato hypotéza se také nepotvrdila. Chyby se objevovaly u všech pedagogů bez ohledu na věk ve stejné míře.

Naším úkolem bylo vyhodnotit, zda jednotliví učitelé plní dobře úlohu mluvních vzorů pro žáky. Měli jsme rozhodnout, zda jsou výběrem vhodných jazykových prostředků schopni pozitivně ovlivnit řečové návyky dětí. V současné době jsou vyjadřovací schopnosti mládeže na velice špatné úrovni. Negativně na ně působí nekvalitní mluvené vzory, se kterými přicházejí dennodenně do styku. Na základě informací získaných v této práci si dovoluujeme tvrdit, že ani učitelé nejsou v mnohých případech dobrým modelovým vzorem pro rozvíjení řečových dovedností dětí.

Pokud bychom měli říci, zda je možné chyby v mluvené řeči učitelů odstranit, dovolíme si tvrdit, že to uskutečnit lze. Obáváme se však odmítavého postoje samotných pedagogů. Jednou z možností, jak vyřešit tuto situaci, je další vzdělávání učitelů v oblasti mluvené řeči. Kurzy jsou však finančně dosti nákladné a nedokážeme odhadnout, zda by se tato nabídka setkala s úspěchem u zaměstnavatelů. Těm by mělo totiž jít především o to, aby v institucích jimi řízenými byli kvalifikovaní pedagogové.

9 RESUMÉ

Tato práce se zabývá řečovou výchovou žáků na 2. stupni základních škol. Je rozdělena do dvou částí. První z nich je ryze teoretická. Dozvíme se v ní, jakými způsoby lze rozvíjet řečové dovednosti dětí a jakou roli plní v tomto procesu učitel českého jazyka. V části praktické se věnujeme analýze 8 nahrávek pořízených na základních školách v Plzeňském kraji. Sledujeme v nich, zda vyučující svým vyjadřováním pozitivně působí na rozvoj řeči dětí. Všímáme si jazykových odchylek, kterých se ve svých projevech dopustili. V závěru výsledky vyhodnotíme.

This work focuses on speaking skills of students between the ages of 12-15 years. It is divided into two parts. One part is strictly theoretical. You can learn about the whole process of development of language, speaking skills and how the teacher's role becomes very important. The second part is practical. We gather 8 recordings from elementary schools around Pilsen city and analyze the teacher's positive expressions towards kid's speech development. We pay close attention to language deviation the children make. At the end we evaluate the results.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. Praha: Grada Publishing, 2006.

ČECHOVÁ, M. (a) *Čeština a její vyučování*, Praha: SPN, 1998

ČECHOVÁ, M. a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 2000.

ČECHOVÁ, M. (b) *Komunikační a slohová výchova*. Praha: ISV nakladatelství, 1998.

GAVORA, P. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005.

HÖFLEROVÁ, E. *Školský dialog a jeho vliv na rozvoj řeči dětí*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003.

HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, J. *Česká výslovnostní norma*, Praha: Scientia, 1995.

KARLÍK, P. a KRČMOVÁ, M. *Jazyk a kultura vyjadřování*: 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998.

KOŘENSKÝ, J. *Komunikace a čeština*. Praha: H a H, 1992.

KRAUS, J. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolínium, 2004.

MÁLKOVÁ, J. *Mluvený projev učitele ve výukové komunikaci*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2013.

SEMRÁDOVÁ, I. *Péče o jazyk a komunikaci*. Praha: Univerzita Karlova, 2010.

SVOBODOVÁ, J. a kol. *Fenomén spisovnosti v současné české jazykové situaci*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011.

ŠTAMBERGEROVÁ-KRATOCHVÍLOVÁ, Š. *Metodika mluvní výchovy dětí*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 1993.

Seznam použitých internetových zdrojů:

Řečová výchova jako vyučovací předmět u žáků v pomocné třídě

<http://katerina.sadilkova.sweb.cz/id16.htm>

© 2010 katerina.sadilkova.sweb.cz

Námět na řečovou výchovu

<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/3204/NAMETY-NA-RECOVOU-VYCHOVU.html/>

© 2005 clanky.rvp.cz

Řečová a komunikační cvičení

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1908/recova-a-komunikacni-cviceni.html/>

© 2005 clanky.rvp.cz

Nácvik řečových dovedností

<http://jdemedoskoly.cz/Clanek/6642/nacvik-recovych-dovednosti>

© 2014 www.scio.cz

11 CITACE

1. Štrambergrová – Kratochvílová, 1993, s.5.
2. Svobodová,2011, s. 90.
3. Málková, 2013, s. 39.
4. Tamtéž, s.31.
5. Málková, 2013, s. 41.
6. Málková, 2013, s. 40.
7. Čechová, 1998, s. 42.
8. Höfflerová, 2003, s. 52.
9. Höfflerová, 2003, s 60.
10. Svobodová, 2011, s. 124.
11. Höfflerová, 2003, s. 92.
12. Málková, 2013, s. 55.
13. Gavora, 2005, s. 70.
14. Málková, 2013, s. 34.
15. Tamtéž, s. 33.
16. Svobodová, 2000, s. 105.
17. Svobodová, 2001, s.103
18. Svobodová, 2000, s. 54.
19. Semrádová, 2010, s. 78.
20. Svobodová, 2011, s.153

12 PŘÍLOHY

Nahrávka č. 1

U: výborně a teď se podíváme @ jak by to mohlo být **tedy** ještě správně na to řešení podíváme se když jsem byl malý strávili jsme s rodiči jednu z dovolených v Chorvatsku bydleli jsme v malém penzionu u moře, byli jsme ubytováni v prvním poschodí domácí žili v přízemí od rána do oběda jsme se koupali v moři odpoledne jsme se opalovali na pláži jednou jsme si udělali výlet do Splitu tam jsme navštívili Diokleciánův palác moc se nám v Chorvatsku líbilo **tak** a vy jste měli podobné **takže** většinu z vás chválím až na Jirku který **tedy** @ nepracoval a Lukáš @ který mi téměř vůbec nic neřekl **tak** teď si rozdáme tady ty pracovní listy dej **každýmu tak** a máme tam nějaké zadání přečti si jenom to co máme tam silně vytištěné **tak** takže podíváme se na to **tak** a máme tady úkol a ten úkol zní Nikolko

Ž: urči zda se jedná o popis nebo vypravování a zdůvodni rozdíly

U: dobře **tak** máš tedy určit zda se jedná o popis nebo vypravování máš tam úryvky a zdůvodnit rozdíly přečtete si to jak tam máte napsáno slohový útvar k tomu napišeš o co **tedy** o jaký slohový útvar se jedná a napišeš znaky toho slohového útvaru **tak** můžete pracovat kdo to bude mít hotové jako první může zvednout ruku **tak** Renata hotová dobře *Lukáši už to máš (u)*

Ž:

U: **tak** ruku nahoru kdo už je hotový výborně **tak tak** už dokončujte ostatní napište mi @ třeba **jaká** se nejvíc @ používají *používají* slovní druhy *třeba podívejte se na ten popis všimni si co se tam nejvíc **jako** slovních druhů používá u @* vypravování jaké se tam nejčastěji používají slovní druhy **tak** můžem **takže** si přečteme to první a přečte mi to Barča

Ž: moje kamarádka se jmenuje věra letos jí bylo dvanáct let je vyšší štíhlé postavy její kulatou hlavu zdobí hnědé vlasy nízké čelo a malý nos její pusa se červená jako jahody dobře se opaluje a její pleť je stále snědá má má jasný zvučný hlas má klidnou povahu mezi spolužáky je oblíbená

U: *tak a Aneto o jaký slohový útvar se jedná máš se rozhodnout o popis (u)*

Ž: o popis (2)

U: ano je to **tedy** popis **takže** jste si tam napsali popis ruku nahoru kdo to měl dobře správně Adélo ty ne ty si napsala že je to vypravování (u)

Ž: **no** já to nechápala (4)

U: aha dobře @ jak jsi to nemohla pochopit když si měla napsat jestli je to popis nebo vypravování *nad ničím jiným jsi se neměla nemohla @ rozhodnout tak* slohový útvar jsme napsali že je popis dobře *jaká jaké slovní druhy nejčastěji když se podíváme u popisu se tam využívají (u)*

Ž: **přídavný** jména (2)

U: výborně najdi některá přídavná jména která tady v tom popisu máme Jirko

Ž: moje vyšší štíhlé

U: dobře další přídavná jména Zdeňku

Ž: malý....

U: dál Renato

Ž: dlouhé hnědé

U: dlouhé hnědé Míšo **jaký** jaká jsou tam ještě přídavná jména (o)

Ž: snědá jasný zvučný...(stále jednoslovné odpovědi)

U: výborně **tak** to jsou **tedy** přídavná jména podstatná jména protože samozřejmě když máme podsta přídavná jména musí tam být i podstatná jména a pak tady máme @ i přirovnání najdi ho v tom textu kde ho máme @ Honzo (o)

Ž: @ její ústa jsou červená jako jahody (6)

U: výborně takže znaky napíšete si **tedy @** jsou to podstatná jména přídavná jména máme tam přirovnání doplň si **tak** co jsme si říkali u popisu když někoho popisujeme jak musíme **tedy** zvolit třeba osnovu jak ty části musí jít za sebou tento popis nemůže být zmatený Renato

Ž:

U: ano od zhora dolů doleva a tak dále **dobrý** tak když je popis může musí to být děti jenom popis postavy nebo koho co můžeme ještě popisovat

Ž: můžeme popisovat věc (3)

U: @ dobře můžeme popisovat věc zvíře

Ž: postup

U: postup výborně co jsme co jsme popisovali jako popis pracovního postupu vzpomínejte co jste měli za úkol Viktore

Ž:

U: ano recept přípravu své svého oblíbeného jídla **tak** přečteme další úryvek který tady máme Jani

*Ž: jednou jsme se s kamarádem rozhodli že pojedeme na kole na Radyni sešli jsme se spolu v sobotu ráno už v osm hodin a silnici byl malý provoz a tak jsme bez problému dojeli až k nákupnímu centru Olympia odtud jsme najeli na turistickou stezku která nás dovezla až na Radyni když jsme dojeli k hradu zamkli jsme okna (**velice špatné čtení**)*

U: kola

Ž: jo kola a šli jsme si prohlédnout Radyni na zpáteční cestě bylo všechno v pohodě až do té chvíle než jsme si

U: jsem si

Ž: než jsem si všiml

U: všimnul

Ž: že Jirkovi spadnul řetěz volal jsem na něho jirko spadnul ti řetěz jirka to neslyšel a jel dál z kopce jako blázen zastav Jirko neujížděj

U: dobře jak jsme poznali jaký je tohle tedy ten slohový útvar (o) to už je **jednoduchý**

Ž: vypravování (1)

U: vypravování dobře a teď jak jste poznali že se jedná o vypravování Nikolko (o)

Ž: vypráví o nějakém zážitku (4)

U: **dobře** je tam **ňáký** děj je tam nějaký zážitek něco se tam stalo **dobře @** další jak jste poznali že se jedná o vypravování Viktore (o)

Ž: je tam přímá řeč (4)

U: je tam přímá řeč přečti jí

Ž: **@** Jirko spadnul ti řetěz

U: to je všechno

Ž: Jirko zastav

U: **@** jak je celá musí tam být i ta uvozovací věta

Ž: volali jsme

U: **no**

Ž: volali jsme na něho jirko spadnul ti řetěz

U: dobře **tak** podle čeho jste **eště** poznali jak je tam **eště @ tedy** znak vypravování jakýkoliv prostředek (o)

Ž: **ty** dějová slovesa (3)

U: dějová slovesa **tak** která to jsou Zdeňku ruku nahoru **no** nahlas Renato

Ž: pojedem sešli dojeli

U: Barčo pokračuj kde jsou **eště** dějová slovesa (o)

Ž: najeli dovedla (2)

U: no

Ž: zamkli šli (2)

U: **dobře** spadnul neujížděj @ a tak dále **tak** máme tady **tady** ta dějová slovesa **dobře @ Tak ted' se ještě podíváme když tady máme tohle shrnutí těch jazykových prostředků tak tady máme eště** jednou druhý vět podle postoje mluvčího ... přímá řeč dějová slovesa citoslovce výstižná podstatná přídavná jména čas přítomný místo minulého pojdte si vybrat **tady** a přiřadíme co k tomu **tedy** patří tak @ Lukáši **pod' tady** si vyber a přiřadíš nám a Kryštof **pude pod'** vyber si tady **ňáký** pojem který máš **tak** a my dáváme pozor **tady hele tak** a už jdi přiřazovat **Renata pod' tak** správně **dobře tak** ano **tak** a máme tady **eště @** dějová slovesa **tak pod'** Viktore **tak kde by sis vybral co to je no** jsou to dějová slovesa **no** (u)

Ž: **no** jsou (2)

U: tak si to vem **takže Pak tady máme pod' eště Jirko a máme tady přídavná výstižná podstatná a přídavná jména tak si je vyber kde to máš tady si musíš vybrat**

Ž: musím jenom **ty** výstižná

U: **no**

Ž: **jo**

U: **takže** co tam bude (u)

Ž: podstatná a přídavná jména tady (5)

U: **tak** dobře no a **tady** potom **eště tady** to se nám někde zatoulalo a **tady eště** máme že můžeme používat i @ hovorové nebo i nespisovné výrazy **takže** díváme se **eště** jednou

tady máme druhy vět podle postoje mluvčího jaké ty věty **tedy** mohou být Filipe jak se říká těm větám (u)

Ž: @

U: už jsme to tu slyšeli Jirko

Ž: oznamovací tázací a rozkazovací (4)

U: dobře **tady** máme **tedy** přímou řeč dějová slovesa výstižná podstatná přídavná jména citoslovce frnk hop a hovorová slova dobře **tak** a teď si otevřeme @ **naší** knížku strana 132 najděte si v učebnici stranu 132 **tak** a máme **tady** jednu známou pohádku cvičení 3a a zadání zní Natálko

Ž: utvořte ... známého příběhu

U: dobře tak takže Jirka nám to přečte ten začátek

Ž: Červená karkulka kdysi dávno žily v jednom malém domečku maminka se svou dcerou Červenou karkulkou jednoho dne maminka řekla Karkulko babička je nemocná dones jí víno a bábovku Karkulka neotálela vzala košíček a šla

U: **dobře tak** vemte si sešit a stručně napište pokračování toho příběhu **tak** všichni pohádku znáte o Červené karkulce **tak co tam budeš používat** máš to tady na tabuli jazykové prostředky vypravování *můžete používat všechno co vidíš na tabuli tak* a už *začněte psát nebudeš psát ten začátek* napiš si 132/3a a rovnou pokračujete a díváte se na tabuli jaké jazykové prostředky byste tam měli **tedy** užívat

Ž: paní učitelko takže to co je tady **napsaný** už tedy nemáme psát

U: Kryštofe teď jsem to řekla dvakrát Barčo piš

Ž: já nevím jestli jí vlk sežral nebo ne

U: **tak** přemýšlej a pak si poslechneš že ti pohádka připomenula když ne tak si jí doma přečti takže vám dělá ruku nahoru komu dělá problém aby věděl jak ta pohádka pokračuje

Ž:

Ž: mně ne (2)

Ž: mně ne (2)

U: **no tak** já říkám komu to dělá problém jeden dva tři tři čtyři dobře **tak** čtyři děti neví jak pohádka o Červené karkulce **tedy** pokračuje **tak** to tam napište jak si myslíte že to je a pak si poslechneme jak **tedy** doopravdy to v té pohádce bylo Kryštofe

Ž: ten konec má být skoro úplně **jinej** nebo trošku

U: ne jak to přesně tedy jde za sebou jak se ten příběh vyvíjel jak to bylo jak to pokračovalo jak to v té pohádce je **tak** píšeme **tak** už tam má někdo přímou řeč (u)

Ž: já (1)

U: dobře má tam někdo citoslovce využil (u)

Ž: ne (1)

U: na dějová slovesa se **neptam ty** tam máte určitě všichni **tak** připomeneme jenom pár větami jak to pokračovalo **tedy** dál a možná že se Barča rozpomene tak Renato přečti pokračování

Ž: jako podle pravdy

U: **no** samozřejmě jak ta **@** pohádka byla dál

Ž: **no** že **vona** šla **tedy** do lesa

U: no **jaký vona** přečti co tam máš

Ž: ale tady je **napsaný** že to máme

U: Karkulka dlouho utvoř jiné zakončení Karkulka dlouho neotálela vzala košíček a šla amáš pokračovat

Ž: cestou potkala vlka který jí řekl jdi natrhat babičce kytičky aby měla radost Karkulka šla **tedy** natrhat kytičky a slyšela vlka jak říká tak teď mám dost času abych snědl babičku Karkulka

U: výborně dobře **tak** kdo jiný **eště** má už nějaké pokračování **tak tak** Jirko můžem pokračuj

Ž: vzala košíček a šla za babičkou přes les v polovině cesty ji zastavil vlk Karkulko copak máš v tom košíčku řekl vlk a dál už to **nemam**

U: a co si vzpomínáš Jirko co měla Karkulka v košíčku (u)

Ž: bábovku a víno (3)

U: a víno správně dobře **tak** kdo ještě dál **tedy @** než bylo **tedy** to setkání s vlkem když už se dostává kdo předběhl Karkulku (u)

Ž: vlk (1)

Ž: babička (1)

U: výborně kdo předběhl karkulku

Ž: **no** vlk (2)

U: **né** co udělal (u)

Ž: sežral jí **né** (3)

U: a co udělal vlk (u)

Ž: sežral babičku (2)

U: a ano oblékl se tedy do šatů babičky **tak** děti já jsem neskončila doma za úkol si to dopíšete a příští hodinu na začátku mi tu pohádku přečtete **tak** pozdravíme se hezky a *chtěla bych poděkovat* **dneska** *hezky pracovali* Renata *pěkně pracovala* Viktor se hlásil

Michal Filip se hlásil @ Zdeněk taky občas a *Jana hlásila se* a mohlo to být tedy lepší
Kryštof Jirka **dneska** neměl svůj den a ostatní máte přestávku

Nahrávka č. 2

U: to znamená podal mu tu ruku (u)

Ž: ne (1)

U: co se stalo co byste řekli **no** (o)

Ž: nakazil se (2)

U: nakazil se a

Ž: zemře

U: jak byste řekli že

Ž:

U: přesně tak jak říká Jirka @ on se **vlastně** zhroutí a bude rozhodnut že ukončí válku že nastane mír ale skončí to špatně protože doktor Galén je ušlapán rozvášněným davem na cestě k tomu Maršálovi to znamená nejenom že válka pokračuje Maršál nebo nejenom že Maršál je nakažený ale ta válka stále pokračuje a nemoc se šíří protože nikdo jiný samozřejmě nemá

Ž: dokáže to nakonec zastavit ... víš co

U: tak a teď si pojďme říct něco k charakteristice postav která z těch postav vám přijde nejhorší je tady pestrá paleta divných zbabělých krutých lidí (o)

Ž: matka (1)

U: matka

Ž: ...divný novinář (1)

U: i o novinářích se dá uvažovat

Ž: Maršál

U: Maršál máme tu nabídku Maršál je ten nejhorší proč maršál (o)

Ž: ...

U: teď Maršála tedy Jirko máš Maršála (u)

Ž: já bych řekl Galéna (4)

U: **dostanem** se k němu co byste řekli o Maršálovi Ester proč Maršál (o)

Ž: Maršál je **hnusnej** (3)

Ž: **no** já nevím mně přijde že on **vlastně** jakoby vede **tu** válku a je to **ten** diktátor takže **vlastně** bude ale to ještě nemusí být špatně že je diktátor

U: **no**

Ž: to bude ale jakože **vlastně** **no jo** je to špatně a vede tu válku **no**

U: ano že on je **vlastně** tou hlavní prapříčinou proč je **ta** krize proč je válka proč je doktor Galén **vlastně** donucen

Ž: doktor Galén by je **vlastně** léčil úplně normálně kdyby to protože

U: takže Maršál Jirka má návrh

Ž: mně se zdá ale že **ten** Galén **přece** porušuje **tu** Hippokratovu přísahu

U: tak jsme u doktora Galéna souhlasíte s Jirkou má na to právo vůbec odmítnout léčbu (o)

Ž: **vlastně** musí vyléčit **každýho** kdo za ním přijde (8)

U: *ale má to smysl má* chápete doktora Galéna **no no** všem ho chápete Petře (o)

Ž: ...

U: ano snaží se **aspoň** něco udělat Jindro

Ž: Galén

U: je to pro tebe pozitivní nebo špatná postava (o)

Ž: **no** na jednu stranu chápu že se snaží **aspoň** zachránit **prostě to** lidstvo před **tou** válkou na druhou **prostě** tím že neposkytne **ten** lék **těm** lidem tak jich **spoustu** kvůli němu umře **no** takže (více než 10)

U: ale to jsme možná ještě neřekli *on on léčí lidi ale ale*

Ž: ...**chudý** lidi

U: ale ale přesně ale koho odmítá léčit (u)

Ž: ty **bohatý** co... nějak s tou válkou ty (více než 10)

U: co mají vliv na to aby se válka mohla ukončit

Ž: když ten lék neposkytne **jinejm** zemím tak ti lidé umírají

U: Evi **jo**

Ž: mně ta postava přišla taková strašně jednoduchá taková tohle je **zlý** tohle je **špatný** **prostě** já vám to nedám to je můj lék přitom by se to dalo řešit takovým mnohem diplomatičtějším způsobem **prostě** jako ... on je **takovej** **hrozně** **jednoduchej** a **strohej** **takovej** jako všichni si tady umřete já vám ho nedám

Ž: mně to připomíná když se dítě zabejčí tak **prostě**

U: **jo jo jo** ale on je takový dětinský když se něj podíváte na stránce 127 je obrázek herce který ztvárnil tu roli je to divadelní hra ale hned záhy hned několik měsíců po napsání byla *zfilmována hlavní roli byl hugo Haas a @* tady zase záleží na interpretaci on byl takový @ jakoby roztržitý dědeček takový **jo** já to chci já bych hrozně rád pomohl ale já nemůžu úplně **zoufalej jo** tady závisí na interpretaci jak to přečteme jak si @ jak si o tom Ž: tak je to **napsaný** že

U: **jo** napsané je to tak že to je opravdu takový jakoby hrozně hodný pán ale bezradný strašně bezradný dobře a co dál ještě k tomu doktoru Galénovi Hanko je ti ta postava sympatická (o)

Ž: no takhle tak podle mě mně nevadí moc (8)

U: počkej taková rozporuplná postava a ty řekneš že mi nevadí

Ž: tak kdybych byla na jeho místě

U: ano

Ž: tak bych asi dělala to **samý** protože **von** jako jedinec jako doktor tak **vlastně** nemůže **tu** válku zastavit tak musí použít zbraň i když je to ošklivý tak musí udělat něco aby to zastavil za pomoci **těch** lidí jakože neuzdravuje ty **bohatý** on se pokouší aby **ti jiný** zkusili **tu** válku zastavit

U: takže alespoň o něco se snaží alespoň nějak se snaží dojít k tomu cíli

Ž: **vlastně** mu to funguje protože ten Baron si přál tu výrobu zastavit

U: najednou to

Ž: a potom ten Maršál **vlastně** taky zastavil

Ž: jako je to že **takovej** jakože dědeček **kterej** se rozhodl pro něco ale **nevím připadá mi že si na sebe vzal něco čemu vlastně ani tolik nerozumí a chce zastavit něco čemu vlastně nerozumí ale myslí si že to je tak prostě dobře** tak to **prostě** zastavíme je zlá válka takový dost zvláštní jako já s ním **nesympatizuju**

U: **jo** ty jsi řekla že tomu **vlastně** nerozumí on to je jak on se tady doktor Galén sám sebe charakterizuje našli byste to v tom textu (u)

Ž: doktor ...doktor který se nezajímá o politiku (více než 10)

U: a on proč to chce **vlastně** dělat všechno (o)

Ž: ...(není rozumět)

U: přesně on tam říká zažil jsem válku já sem to viděl já už to zažít nechci a já nevím jestli znáte seriál Mash tam je ta otázka neustále proč vás mám tady sešívat když stejně zase vás pošlou a zase vás **vlastně** uvidím za 14 dní znova **že jo** zase s nějakým novým průstřelem a tak dál @ doktor Galén porušil tedy Hippokratovu přísahu víte co v Hippokratově přísaze vůbec je (o)

Ž: já ani nevím ...**vlastně** ...(není rozumět)

Ž: *co se týče tohohle že **vlastně** má poskytnout **tu** lékařskou pomoc komukoliv kdo za ním kdo ji potřebuje a nesmí ublížit*

U: **no** a není ta otázka teď ale nastavena jinak že on když nepomůže pár lidem pomůže **vlastně** celému světu

Ž: taky by se to taky dalo...

Ž: na druhou stranu těch infikovaných je tolik že i kdyby *i kdyby tu válku zastavil tak stejně stejně hodně světa pravděpodobně zemře*

U: tak on se jakoby snaží je léčit **jo** a on je připraven ten lék dát až skončí válka

Ž: ty otázky jsou si myslím **zbytečný** ...

U: @ *já myslím že to nejsou zbytečné otázky že to je strašně důležité*

Ž: ...

U: ten děj takhle musí skončit protože je těsně před druhou světovou válkou což Čapek ještě nevěděl ale **ta** diktatura v Německu k **tomu** směřovala a **ty** otázky musí být takto otevřené a takto vyhocené aby právě donutily lidi přemýšlet nad tím jestli se postaví proti režimu nebo nepostaví pojdme se podívat na postavu otce

Ž: paní učitelko v **jakym** roce ta knížka vznikla

U: třicátý osmý je to jedna z posledních nebo možná úplně poslední knížka od Čapka těsně před jeho smrtí @ já jsem vám to minule neříkala ale Karel Čapek stačil umřít dřív umřít dřív než si pro něj přišlo gestapo měl v uvozovkách štěstí **jo** měl proleženiny páteře zápal plic a hnuté plotýnky s čím se trápil celý život a tedy pětadvacátého prosince **na první @ hod vánoční** umřel těsně předtím než ho přišli zatknout a toto byla jedna z jeho možná i poslední hra teď si tedy nejsem jistá i **ta** postava **ten** Hugo Haas který ztvárnil doktora Galéna byl nucen emigrovat kvůli svému židovskému původu **ten** osud je signifikantní pro 20. století on byl židem poměrně úspěšným hercem s velkým komediálním talentem ten *jehož @ te jeho ta jeho kariéra* byla zmařena musel emigrovat do USA a když se vrátil nebo když se chtěl vrátit byl tady komunismus pak se vrátil **v**

pražském na pražské jaro vlastně v šedesátém osmém roce my jsme si o tom už **vlastně** říkali a zrovna **dyž** měl natáčet první svůj poválečný film tak vtrhlo vojsko Varšavské smlouvy do Prahy a on zase byl nucen opustit Československo a dožil ve Vídni takže **ten** osud je opravdu spojený i s tou politikou tak @ pojďme se podívat na **toho** otce to je také velmi zajímavá postava ten vám byl sympatický (o)

Ž: mně připomínal **řadovýho** člověka (4)

U: jo je to takový prototyp řadového člověka ale musíme k tomu něco dodat jaký je ten řadový člověk

Ž: tak snaží se udělat dobro pro svojí rodinu a ale kdyby je měl vyléčit tak by zase musel **něk** odstoupit z **tý** práce a neměl by peníze na to aby tu rodinu dál zaopatřil to

U: tam jakoby není řečeno že by peníze neměl dokonce neměl by ale ta práce by ji také měl ale co by mu nejvíc vadilo (o)

Ž: jeho teplé místečko ...že on tam má **takový** to **teplý vyhřátý** místečko (více než 10)

U: jo že **ted'kon** ho konečně na starý kolena povýšili **jo** do **toho** ředitele a on nebude mít **ty prachy** na **který** se těšil **jo** on nebude mít to teplé místečko na které se těšil on **vlastně** ztratí ten status na **kterým** celý život pracoval ale jako proboha co je důležitější

Ž: život jeho manželky

U: co on s ní **vlastně** udělal když **tohleto řek** on jí zabil že **jo** a na úkor čeho na to že bude mít **teplý** místo v **kanclu** jak se jak byste ho pojmenovali je to ano je to takový

Ž: jako sobec

U: je to sobec určitě pro koho on pracuje (u) to není nějaká trafika nebo potraviny

Ž: ... pro tu továrnu což je kdo ten Baron (nelze spočítat)

U: je to takový pokrytec nemyslíte protože on tam pracuje na výrobě munice ... **prostě** pro úplně něco **jinýho** aby ho uzdravil **jo** takže sobec jde mu o svoje vlastní o svůj vlastní prospěch a tím že @ bar barvy tím že pracuje pro **toho** Kriega pro **toho** barona Kriega co on **vlastně**

Ž: dělá v továrně na municí

U: ne co tím dělá zrazuje a jak se tomu říká cizím slovem když spolupracuje (u)

Ž: kolaboruje (1)

U: kolaboruje přesně tak to je kolaborant to je někdo kdo pracuje s někým kdo škodí **vlastně** státu nebo i běžným obyčejným lidem Jirko

Ž: *ale já nechápu co tomu doktorovi tak vadí že na tom prostě je to kancelářská krysa vždyť tam jenom počítá nějaký počítá nějaký účty ...*

U: ale je to vysoký

Ž: ano ale on kdyby tam odešel tak by **vlastně**

U: je to vysoce postavená kancelářská krysa která má možný vliv ne stoprocentně ale může mít vliv na to aby řekl baronu Kriegovi že

Ž: nebo mohla ovlivnit nějaký další osoby **kterí** jsou třeba **eště** pod tím baronem

U: třeba

Ž: a **ty** by ho poslechli

U: tam nejde jenom o lidi bohaté ale o lidi s vlivem ten kdo **prostě** může ten musí Jakube

Ž: **no** tak já nechápu proč ho třeba nezkusil podvést... nějaký jako **padlý** chaty poslal ho za ní to zkoušel **jasně**

U: já **myslim** že to zkoušel v **té** hře nebo i **ten** baron Krieg

Ž: to byl ten Krieg

U: **jo jo jo** tys to četl viděl jsi film

Ž: jsem to viděl

U: **jo** já už si to nepamatuju tolik ale myslím si že tam byla scéna kdy to zkoušeli @ takže otec jako kolaborant matka jako oběť @ co ten Maršál o tom jsme se bavili a baron Krieg jak ten se zachoval (o)

U: baron Krieg tak **ten** si **vlastně** taky chce zachránit **ten** svůj krk protože **vlastně** jemu to vyhovuje že pracuje takhle protože asi mu to hodně vynáší když je válka (více než 10)

U: takže taky kolaborant takže taky

Ž:...

U: Jindro

U: on je **nemocnej** on je **nemocnej** takže on sám sobě chce zase zachránit krk tím že přestane pracovat že přestane vyrábět tu municí

U: **dycky** se to dotkne někoho osobně až když se to týká přímo přímo jeho

Ž: **vlastně** toho **ten** doktor tak **vlastně ten** má svůj smysl já si myslím že to co vymyslel má smysl takže já bych s ním sympatizovala protože podle mě to co vymyslel takhle vidíte tak **vlastně** ty lidi to opravdu dělají tak jak on si to přál jen to **prostě** nevyšlo

U: @ dovedete si představit že se takhle někdo zachová tohle je literatura ale dovedete si představit že se takto někdo zachová v reálném životě (o)

Ž: ne (1)

Ž: ne (1)

Ž: jo (1)

U: jo

Ž: jak kdo

Ž: jako ten doktor

U: že by se někdy něco takového stalo reálně že by

Ž: tak mě napadlo že kdyby ho vyléčil ale tak kde bere tu jistotu že **von** potom nebude pokračovat že **přece jenom** jsou to **jenom** lidi a **jenom** to řeknou

U: přesně tak **no**

Ž: to mi nepřijde **logický**

U: @

Ž: nebo já si myslím že Maršál přijde tak já jsem to zrušil třeba to pozastaví nějaký akce nechá se vyléčit a pak přijde a znova tam nastoupí nebo tam nastoupí no prostě tak nějak

U: to je pak další další otázka napadají vás ještě jiné otázky spojené s Bílou nemocí s Čapkovým dramatem my jsme se ještě nedostali k tomu @ k charakteristice doktora Galéna v rámci textu on je tam několikrát označován pejorativně tedy v ošklivém slova smyslu @ jako pacifista a jako utopista dovedli byste mi to vysvětlit Jindro (o)

Ž: no jako že **prostě** má falešnou představu že to co dělá že bude mít **nějakej** smysl (více než 10)

U: a to znamená co že je pacifista nebo (o)

Ž: že je pacifista znamená že **prostě** věří **ten** mír a že je utopista že **prostě** věří v **ten** mír **kterej vlastně** nemůže **bejt** že jakoby si **ňákej vlastně méněcennej** doktor najednou vymyslel **prostě ňákej obrovskej** cíl kterej není **schopnej**

Ž: že má ňákou vysněnou ideu

Ž: ...

U: a Jindro dovedl bys mi vysvětlit proč je to tady míněno pejorativně to znamená s takovým opovržlivým nádechem (o)

Ž: **no** protože **vlastně** to **vysvětlujou** nebo teda **s opovržlivý nádech** do toho dávají **vlastně ty** jeho nepřátelé **ty** lidi co chtějí **tu** válku co se tím živí (více než 10)

U: **jo**

Ž? takže logicky se ho snaží zesměšnit a jakoby shodit tu myšlenku

U: **super jo dobrý** Jakube

Ž: k **tomu** doktoru Galénovi ale kdo říká že by mu stačil potom jen **ten** jeho požadavek že by zjistil třeba že to funguje tak by **moh** chtít další požadavky a další a další a takhle donekonečna

U: jakoby teď máš podezření na to že doktor Galén je tak trošku vyčuránek nebo může být ale ta

Ž: je tam pravděpodobnost

U: předpokládáš že to je běžný smrtelník který se takhle chová doktor Galén je literární postava a my od něj očekáváme to co je v té literatuře a takhle tam vykreslen není ale máš pravdu že v tom reálném životě by to mohlo mít nebylo by to tak černobílé **super** všimli jste si jak se ty postavy jmenují (u)

Ž: Krieg (1)

U: co to je Krieg (u)

Ž: ... válka

U: válka psalo by se to k r i e g tady je to trošku zkomolené ale z německého slova válka Krieg jak se jmenují další postavy (u)

Ž: Maršál (1)

U: Maršál to je asi jasné ne vojenský diktátor

Ž: ...

U: ... to je postava nějaký...léčitel ano a Galén

Ž: to je ten doktor

U: a Galén je znáte postavu Galéna asi ne ale Galén je taky @ pojmenována ta postava schválně po jednom z **největším lékaři** antického světa po Galénovi Galenus @ tedy jakoby lékař kromě toho Galéna @ byl ještě v antice právě postava Hippokrata s nímž je spojena Hippokratova přísaha a já jsem @ ji tady přinesla jenom vám chce to někdo přečíst místo mě (u)

Ž: já (1)

U: jo

Ž: přísahám při Apollónovi bohu lékařství při Eskulapovi při Hygiovi a Pancei i při všech bozích a bohyních a dovolávám se jejich svědectví že podle svých sil a svědomí budu tuto přísahu a tyto závazky řádně zachovávat svého učitele v tomto umění budu ctít stejně jako své rodiče a vděčně mu poskytnu všechno nutné ukáže-li se toho potřeba také jeho

potomky budu pokládat za bratry a budou-li se chtít naučit tomuto umění vzdělám je v dílu bez nároku na odměnu a jakékoliv závazky rovněž umožním jak svým synům a dětem svého učitele tak žákům kteří se slavnostně zavázali lékařskou přísahou aby se podíleli na výuce a přednáškách i celé vědě jinému však nikomu způsob svého života zasvětim podle svých sil a svědomí k prospěchu nemocných a budu je chránit před každou úhonou a bezprávím ani prosbami se nedám pohnout k podání smrtícího léku ani sám k tomu nedám nikdy podnět stejně tak neposkytnu žádné ženě prostředek k vyhnání plodu zachovám vždy svůj život i své umění čisté a prosté každé viny neprovedu řez u žádného nemocného který trpí kameny ale odevzdám ho mužům v tomto oboru zkušeným ať přijdu do kteréhokoliv domu vejdu tam jen ve snaze pomoci nemocným vyhýbaje se všemu podezření z bezpráví nebo z jakéhokoliv ublížení stejně tak budu vzdálen touhy po smyslových požitcích se ženami i muži jak se svobodnými tak s otroky otroky uvidím-li nebo uslyším-li při své lékařské praxi nebo v soukromém životě lidí něco co by mělo být utajeno pomlčím o tom a zachovám to jako tajemství budu-li tuto přísahu zachovávat a řádně plnit nechť je mi dopřáno navždy žít šťastně požívat úcty u všech lidí a těšit se z plodů svého umění jestliže ji však poruším a poskvřím staniž se mi pravý opak

Ž: ...

U: už se neskládá ta přísaha jenom řekli byste mi řekli byste mi co tam je zastaralé proč už se neskládá (o)

Ž: ... že nevyjme plod (nelze spočítat)

U: že nevyjme plod samozřejmě v některých státech už je asistovaná sebevražda povolena to že nesmí léčit ženy to že nesmí se oddávat smyslovým požitkům a že už se nepřísahá samozřejmě na bohy a **na @ na** tu rodinu děkuju vám

Nahrávka č. 3

U: až budete mít hotovo přineste mi **tak** nyní je prostor na vaše dotazy vaše připomínky a jinak tu dnešní hodinu ještě budeme věnovat @ *opakování přípravě příští slohovou práci* co mi chtěl povědět Radek (o)

Ž: já se omlouvám jsem si zapomněl pracovní sešit (8)

U: Radek si zapomněl sešity Matouš(o)

Ž:(nelze spočítat)

U: pánové já jsem ti nerozuměla Matouši Davide

Ž: (nelze spočítat)

U: nerozumím ti

Ž: jaká budou témata

U: to vám řeknu zítra **jo** Filipe ty máš slohový seši t@ slohový sešit u mě

Ž: já nemám učebnici

U: učebnici tu potřebovat budeme třetí zapomenutí tak to zapíšeme témata vám samozřejmě řeknu až @ zítra a my si **dneska** budeme malinko opakovat máte tam všichni v slohové práci nadepsáno že @slohový tvar který budete psát bude úvaha tak se tedy ptám co je to úvaha co je to úvaha Járo (o)

Ž: zamyšlení se nad nějakým problémem (5)

U: zamyšlení se nad nějakým problémem jedná se o slohový útvar výborně to byla velice rafinovaná odpověď měl by ještě někdo nějakou jinou odpověď na to co je to úvaha @ hledáme argumenty zdůvodňujeme vysvětlujeme dáváme souvislosti tak po stránce jazykové po stránce jazykové jsou takové určité @ způsoby které @ se používají tak se ptám jestli si všimnete co je pro úvahu po jazykové stránce typické (o)

Ž: řečnické otázky (2)

U: prosím

Ž: řečnické otázky (2)

U: řečnické otázky ano co jsou to řečnické otázky co řeší ty otázky (o)

Ž: otázka na kterou neočekáváme odpověď (5)

U: @ a oni **vlastně** jako by @vedou dál ten text k tomu@ co vede ty čtenáře k zamyšlení a jednak v podstatě na tom je postavená **ta** výstavba textu kromě řečnických otázek@ Matouši (o)

Ž: vtahování **toho** čtenáře do děje jako třeba zamyslet se nad tím a tak (více než 10)

U: přesně tak @ oslovování čtenáře kontaktování toho čtenáře používáme první osobu množného čísla rozkazovacím způsobu případně druhou osobu množného čísla rozkazovacího způsobu obracím se na toho čtenáře posluchače navazuji s ním kontakt @ snažím se o tom přemýšlet co dál je typické pro úvahu Pavle (o)

Ž: konkrétní situace (2)

U: přesně tak a na to si prosím dejte zítra pozor abyste skutečně se věnovali konkrétním věcem aby to nebylo jen obecné povídání nějakých faktů ale abyste své myšlenky dokládali na konkrétních situacích ano ještě něco dalšího po té stránce jazykové by mi mohlo přesvědčit že se **fakt o tu** úvahu pokoušíte i když se vám to třeba úplně nepovedlo napadlo by vás ještě po jazykové stránce něco co @ je typické pro úvahu (o)

Ž: no hlavně (nelze spočítat)

U: ano tohle opravdu přesně vlastní názor podle mého názoru domnívám se podle mě jak mě napadá nebo jak já si **představuju** přesně tak vyjadřování vlastního názoru @ Adam se Samem se uklidní měl by někdo ještě nějaký nápad na to @ na co byste si měli dát pozor když budete psát úvahu na co byste si měli dát pozor co **sem** tady hodně zdůrazňovala(o)

Ž: no **vlastně** třeba aby neodbíhali od **jedny** věci do **nějaký** druhý věci a pak se zase vraceli abychom se v tom neztratili (více než 10)

U: ano uspořádání @ co vám pomůže v tom abyste si **to** rozvržení@ toho textu udělali tak nějak šikovně co by vám mohlo pomoci (o) co určitě @u **té** úvahy je docela důležité Adame

Ž: @

U:Jirko

Ž: odstavce (1)

U: to všechno v rozvržení textu ale co vám může pomoci v tom abyste si řekli dobře tak teď budu psát tohle pak tohle pak tohle pak tohle Tomáši (o)

Ž: myšlenková mapa(2)

U: buď to ta myšlenková mapa ano v případě úplně jednoduše Ondro (o)

Ž: osnova (1)

U: osnova ano @ pochopitelně že odstavce už беру jako samozřejmou součást a posouváme se v těch myšlenkách nějak dál měla by jsou dotazy k@ úvaze po stránkách formální tak v tom případě po stránce obsahové vezměte si svoji učebnici na straně 114 a domnívám se že **tohle** téma by vás mohlo i oslovit protože jsem měla pocit že řada z vás na něj narážela už i v souvislosti s jinou úvahou na straně 116 @ v učebnici @ máme text Františka Nepila vaším úkolem bude přečíst a ptát se budu na následující věci nejprve mi budete charakterizovat jazykovou stránku toho úryvku takže charakterizovat jazykovou stránku pak se vás budu ptát na téma **téhleté** úvahy **no** a nejvíc mě bude zajímat jaké útrapy jsou tam zmíněny **nevím** jak jinak to pojmenovat abych vás nenaváděla **tak** pusťte se do toho nevímejte si papírů které vám zatím rozdávám to bude až potom druhá součást prosím

Ž: co je to biják

U: biograf tak já předpokládám že jste se již prokousali na konec textu @ čili zkuste charakterizovat jazykovou stránku @ jazyk který v **téhleté** tukázce používal František Nepil Martine zkus charakterizovat (o)

Ž: já bych to charakterizoval @ to sice jako by ho jako by nerad přitom jakoby už je rád (více než 10)

U: jazyk jazyk jazykovou stránku k tomuhle se ještě dostaneme k **tomuhle** Martine jazykovou stránku Moni (o)

Ž: no (nelze spočítat)

U: výklad ne ono **tohleto** v podstatě je **takový** s tou úvahou jazykovou stránku

Ž: nespisová a hovorová slova (4)

U: nespisovná a hovorová slova běda vám kdo mi to napíšete zítra do slohu že se budete držet opravdu spisovně a teď už k tomu obsahu co je tématem této úvahy co je tématem... (o)

Ž: **no** že mladší sourozeci jsou na obtíž (7)

U: mladší sourozeni **sou** na obtíž ano přesně na které konkrétní útrapy @ vyplývající z toho že mám mladšího sourozence si tady František Nepil stěžuje které konkrétní útrapy Marku (o)

Ž: že vždy to odnese za bratra (6)

U: že vždy jako starší odnese za bratra ano na co konkrétního se ještě stěžuje Jirko (o)

Ž: (nelze spočítat)

U: přesně ano žaluje žaluje přesně tak neustále ho musíte hlídat a nemůžete si dělat co chcete ano **tak** ještě na to konto že si stěžuje ještě bychom našli nějaký nápad v tom textu ještě bychom našli ještě bychom našli nějaký příklad na co si stěžuje v tom textu Matěji (o)

Ž: že ten **malej** vždycky něco provede a odnese to **von** (10)

U: a proč to odnese ten starší (o)

Ž: protože je za něj zodpovědný(5)

U: je za něj zodpovědný ještě nějakou odpověď proč to odnese za toho mladšího vždy ten starší (o) nějakou odpověď a tu otázku

Ž: protože má více rozumu (4)

U: protože má mít rozum neboť je straší to je častý argument možná někteří znáte Martine teď bych tě moc poprosila abys zopakoval to co jsi říkal na začátku protože to se mi to zdálo důležité

Ž: **no** že v tom textu vlastě jakože vyjadřuje že ho nemá rád ale přitom ho má rád

U: ano ano že to není asi něco tak úplně @ **úplně vážný** ano tak zeptám se ještě @na jednu věc a to sice myslíte si že je to takhle i v dospělosti(o) že ti dva sourozenci **dospějou** je to tak pořád v dospělosti

Ž: ne (1)

U: ne @ jak to vnímáte vy Vašku (u)

Ž: no tak že **sou** jako **normálně** přátele že už **prostě vůbec** neberou ohledy na to že by byli nějak sourozenci (více než 10)

U: že už jsou si věkově vyrovnání Monča si myslí totéž myslí nicméně možná že se nakonec ukáže že ten straší se **vždycky** snaží být nakonec nakonec potom v dospělosti tím straším že by toho mladšího měl chránit neříkám že se to tak stane **vždycky** ale může se to stát tak @ to byly útrapy teď mi zkuste povědět nějakou výhodu plynoucí z toho že máte sourozence a už nebudeme brát mladší starší protože ono by se to dalo nějakou výhodu plynoucí z toho že máte sourozence(o) a už mě nezajímá jestli je mladší straší ...

Ž: když se **zabijou** rodiče tak máte někoho z rodiny **ktorej** ... (nelze spočítat)

U: může být pokud @ tam v **té** rodině dojde třeba k nějaké nepříjemné situaci tak není **ten** člověk úplně sám nezůstane úplně sám ano @ výhody plynoucí z toho že máte sourozence a hovořte zase jako tak jako trošku trošku teoreticky Matouši

Ž:....

U: ono se potom může stát že až ty děti povyroستou že se stanou takovými jako spojenci proti rodičům @ další nápady výhody plynoucí z toho@ že máte sourozence další nápady Ondro (o)

Ž: můžete ho využívat třeba ať vám něco přinese(8)

U: **jasně** může pro vás pracovat opravdu nějakou tyranii ale můžete ho využít to by mě ani ani ve snu nenapadlo dobře zkuste ještě nějakou další výhodu plynoucí z toho že máte sourozence ještě nějaké nápady ještě nějaké nápady Vašku (o)

Ž: třeba když se **nudim** tak si s **nim** můžu jít nějak hrát povídat(více než 10)

U: já **vim** že vám to v **tuhletu** chvíli ještě ještě asi nepřijde ale je pravda potom že když povyrostete tak už **ten** sourozenec pro vás může být **parták** a nebo vy můžete být **parták** @ pro **toho** sourozence i když třeba k těm @ hrám @ máme ještě nějaký nápad ptám se už naposledy @ výhodu plynoucí z toho že nejste sami **tedka** to posuneme zase ještě kousíček dál to téma a ptám se možná že někteří to znají z vlastní zkušenosti možná že někteří si to budou jen představovat @když toho sourozence nemáte co @ když jste sami se vám co by se vám líbilo a co naopak nelíbilo @ berme to tak jako vy kteří to znáte z vlastní zkušenosti a vy kteří neznáte zkuste si to představit jaký to je být jedináček klady záporu (o)

Ž: jedináček má víc péče pro sebe (6)

U: péče o potomky ... je dobře nebo není dobře to už je druhá věc další nápady ať už výhody nebo nevýhody plynoucí z toho že jste jedináček Matouši (o)

Ž: třeba asi nikdo vás nesrovnává s tím kdo dělá víc kdo dělá míň (více než 10)

U: **tak** a **tohle** to je opravdu hodně nepříjemná věc ať už pro **ty** mladší a nebo pro **ty** starší sourozence to srovnání možná pokud jste tady třeba měli nebo máte straší sourozence tak někdy i od učitelů slyšíte takové **jó** ten tvůj **brácha ten** je takový podívej se na sebe možná že slyšeli

Ž: často často třeba naše slohové práce

U: další nápady výhody a nevýhody @ plynoucí z toho že jste jedináček že jste sami Jirko (o)

Ž: nemusí se s nikým dělit(5)

U: nemusím se dělit a znovu otázka jestli to je nebo není dobře jestli se z člověka nestane sobec který si myslí že všechno se točí jen kolem něj a že všechno Radku je jenom pro něj může nemusí se to stát myslím že to stojí na dalších ještě to vypadá že některé *další nápady plynoucí @ s tímhle tématem Ondro (u)*

Ž: je někdo doma nebo **jako** nejsou rodiče doma tak nemá potřebu nic dělat (více než 10)

U: ano ano@ chybí tam ten parták ten **vlastně** kamarád

Ž: ani nemá koho

U: ani nemá koho **otravovat** ano přesně my jsme to tedy v podstatě dali dohromady takovou trošku myšlenkovou mapu k tématu docela konkrétnímu a to sice vidíte že nápadů je **strašně** moc ráda bych ale abyste se zamysleli ještě nad jiným tématem učebnice můžete zavřít a někde na lavici máte papír já totiž plánuji plánuji alepoň jedno z těch témat dát trošku tak jako řekněme řekněme filosofičtější aby to zase nebylo to moje oblíbené mobil a já prosím

Ž:

Nahrávka č. 4

14:48

U: **tak** otočte si a tam máte srbského spisovatele básníka Branko Čopiče (Branko Ćopić)

Ž: já jenom ...

U: dobře

Ž: ...

U: **takže** Branko Čopič Zpřeházená povídka ještě @ Venco když **teda** nemáš učebnici **tak** buď **tak** hodný sedni si rovně

Ž: ...

U: dejte si doprostředka knížku **tak** kde je Srbsko ještě než začneme číst kde je Srbsko (u)

Ž: v Bosně a Hercegovině (4)

U: výborně ...

Ž: ...

U: **tak** Johanka začne číst

Ž: Zpřeházená povídka hora právě vyšla za sluncem a postel vyskočila z prostorného dědečka nazula si nohy na boty dala si hlavu na čepici o otevřela dům od dveří vida v noci země pěkně zalila déšť udiveně zamumlaly kníry pod dědečka a rychlým dvorem si pospíšily přes krok vyvedly stáj z krávy a řekly rohatá louko jdi se napást na zelenou krávu a já si dám na nůši záda a půjdu do dříví na les

U: stačí děkujem @ zkusíme to hned převést jak by to mělo být správně ano **takže** pozorně čtěte ...

Ž: slunce právě vyšlo za horou

U: ano

Ž: a prostorný dědeček...

U: počkej co jsi řekla ne prostorný dědeček

Ž: dědeček vyskočil z prostorné postele

U: ano

Ž: @ nazul nazul si @ boty na nohy dal si @ dal si čepici na hlavu otev otevřel dveře od domu a otevřel dveře od domu

U: ano počkej vida

Ž: vida v noci @ déšť zalil v noci déšť zalil pěkně zem

U: **tak** aby to bylo správně v noci déšť pěkně

Ž: zalil zem

U: **tak**

Ž: udiveně zab... @

U: no

Ž: to **nevím**

U: jak to bude tady udiveně Markéto (u)

Ž: udive udiveně zamumlal pod kníry 4)

U: ano **normálně** se říká pod vousy **že jo** a ne pod kníry **tak** ještě pokračuj

Ž: a rychlým krokem si pospíšil přes dvůr vyvedl krávy ze stáje a řekl řekl @ rohatá krávo

U: **no spíš** krávo rohatá

Ž: krávo rohatá jdi se napást na louku

U: zelenou

Ž: na zelenou louku a já si dam na a já si dám záda na nůši

U: ne

(smích)

Ž: ne nůši na záda

U: nůši na záda

Ž: a půjdu na dříví do lesa

U: půjdu do lesa

Ž: na dříví

U: na dříví tak pokračuj Ondro

Ž: paní učitelko můžu pře to

U: ne **normálně** čti jak to tam je ano

Ž: dědeček si přehodil rameno přes sekeru a mrkl babičkou na své oko babičko uvař vají ve vajíčka ve vajíčku čtyři kastrolky než se práce vrátí z dědečka dneska si oběd pochutná na stařečkovi

(smích)

U: **tak** dobře a rovnou to přečti dobře abychom to **tak** dlouho ne...

Ž: dědeček si přehodil sekery přes rameno a mrkl mrkl na babičku svým okem

U: ne mrkl okem na

Ž: babičku

U: na svou

Ž: na svou babičku

U: na svou babičku

Ž: babičko uvař ve čtyřech čtyř kastrolku vajíčko

U: jakpa by vařil ve čtyřech kastrolkách vajíčko vysvětli mi to ondro

Ž: to rozčtvrtí

U: ... by vařil jedno vajíčko ve čtyřech kastrolkách

(smích)

Ž: uvař čtyři vajíčka v kastrolku

U: tak uvař mi čtyři vajíčka v kastrolku

Ž: uvař čtyři vajíčka v kastrolku než se dědeček vrátí z práce @ dneska si stařeček pochutnal na obědě

U: dobře **tak** @ honzo pokračuj

Ž: dědeček se vydal po cestě

U: ne čteme jak to tam je

Ž: cesta se vydala po dědečkovi a rozvířila svým širokým prachem oblaka bot

U: **tak** přelož nám to

Ž: dědeček se vydal po cestě a rozvířil

U: co tam bude

Ž: rozvířil oblaka krokem oblaka prachu

U: a rozvířil širokým

Ž: rozvířil širokým ...

U: a rozvířil si širokým prachem oblaka bot ... to je **divný** ale ne širokými botami dědeček měl ...

Ž: třeba má rozpláclou nohu

U: dědeček

Ž: ... tak jí má takhle rozpláclou ...

U: cesta se vydala po dědečkovi dědeček se vydal po cestě a rozvířil ... **tak** dobrý **děkujem** ... pokračuj

Ž: tím se splašil nějaký vůz a v šíleném trysku převrátil koně uzda pustila kočího a narazila stromem do hřbetu

U: **tak**

Ž: **jo** tím se splašil kůň a nějaký vůz v šíleném trysku se převrátil

U: dobře

Ž: @ kočí pustil uzdu a narazil hřbetem do stromu

U: výborně tak ver Veroniko

Ž: událost se polekala toho neobvyklého dědečka vzala ramena na nohy a pospíchala odtud rychleji než les @ do zajíce

U: **tak**

Ž: událost se polekala ne dědeček se polekal té neobvyklé události

U: ano

Ž: vzal nohy na ramena a pospíchal odtud rychleji než zajíc do lesa

U: dobře **Kryštof**

Ž: náhle však před oči vytřeštila sebe zubem jí cvakaly strachy a hlava se jí zdvihla na vlasech zblíží z blížícího se vlka cenil lesy krvelačný zub

U: **tak**

Ž: @ náhle však pře @

U: **no**

Ž: náhle však před sebou

U: před sebe

Ž: vytřeštila oči

U: **no**

Ž: zuby jí zacvakaly strachy a hlava se jí jo a vlasy se jí zdvihly na

U: na hlavě

Ž: na hlavě a blížícího se vlka

U: z blížícího se lesa

Ž: z blížícího se lesa cenil vlk krvelačný

U: **no** cenil vlk krvelačné zuby **jo** v množném čísle tak pojďme rovnou dočtem Natálko

Ž: ach teď padl kámen na kosu jestli skočí divoký dědeček na vlka neposbírají kostičky jeho sousedy

U: čteš

Ž: tady je dráhá ra tady je drahá rá rada dobrá jediný útěk je ve spáse ve spáse před domovní babičkou ho čekal věrný práh dej si vlka za mnou běží pozor křikl hlas chra chraplavým dědečkem domek se polekal skočil do babičky a zamkl klíč dveřmi chudák strom vylezl na dědečka nahoře se chytil větví za ruce a čekal na dvůr až přiběhne ...

U: dobře **tak** si vemte jak se to špatně čte když to je takhle jakoby zpřeházeně napsané zkuste tam najít nějaká lidová rčení v textu hledejte lidová rčení

Ž: ... jako klasický jo ne takový to

Ž: vzal nohy na ramena

U: **no** ano výborně jedno vzal nohy na ramena ještě tam jsou

Ž: padl kámen na kosu

U: ano padl kámen na kosu

Ž: tady je každá drahá rada

Ž: zajíc u lesa

U: ano tady je každá rada drahá ano dobrá rada drahá výborně ještě mohlo by být zuby zacvakaly strachem to by taky mohlo být ano **tak** teď vedle když se podíváte tak ještě tam máme @ Střelený příběh je to z nonsensové poezie od anglického originálu nonsens

jakoby nesmysl že stavěli na přirovnáních na nesmyslech takže přečteme si @ Střelený příběh **tak** Kačko začni

Ž: **jo** tma jak v pytli měsíc svítil luh se sněhem zelenal kočár se jak ďábel řítíl hezky zvolna podle skal

U: no

Ž: cestující vsedě stáli mlčky v živém hovoru zastrašen zastřelený zajíc v dáli běžel z vršku nahoru na své fialové truhle celé pěkně zelené černý blondýn hleděl ztuhle na to zvíře střelené

U: dobře takže čím dosahuje té komičnosti té básničky čím tam tma je v pytli měsíc svítil luh se sněhem zelenal

Ž: no že to že to je jako hloupost

Nahrávka č. 5

U: **tak** školní rok nám **tedy** končí to znamená že budeme ještě dodělávat různá opakování dnešní opakování budou úlohy vedoucí na rovnice případně soustavy rovnic zadané textem slovní zadání si nemusíte opisovat půjde mi dnes pouze o to jakým způsobem text umíte zpracovat převést do řeči matematiky a spočítat na rozpočítání dáme něco jednoduššího

Ž: ...

U: **tak** Jana uspořila dvakrát víc než Jitka Alena o 27 korun méně než Jana tečka celkem uspořily 453 korun **úkolem je samozřejmě že nám zbývá spočítat** kolik uspořila která z těchto dívek **tak** jedná se o slovní úlohu základní škola by nás měla naučit **základní vyjadřování** alespoň to znamená slovní úloha slovní zadání @ textový zápis úlohy řešení a pak případná odpověď kterou si už potom zase psát budete **tak** Číčo co v tom vidíš za důležité informace (u)

Ž: že ušetřily 453 korun. (4)

U: **fajn** celkem 453 korun **tak** co další je tam **důležitý** Lukáši (u)

Ž: tak jednu bych dal jako x (6)

U: kterou (u)

Ž: Janu (1)

Ž: **no** protože pak bych napsal že ušetřila nejvíc (8)

U: **no** většinou není úplně dobré dělat x toho kdo uspořil nejvíc když **sme tohle** **cto** původně probírali tak jsem vás naučil takovou dobrou fintu jestli že v tom textu je schované nějaké násobení **jo** nějaké krát tak je docela **dobrý** to udělat tak aby ten kdo je násoben byl x čili jestliže Jana uspořila 2x víc než Jitka tak se nám **ten** x docela dobře hodí dát do (u)

Ž: Jitce (1)

U: **tak** pak už pouze budeme **ty** vztahy přepisovat z pohledu na **ty** dané dívky takže dáme x Jitce

Ž: a Jana je 2x x (7)

U: Tak potom Jana je 2x x

Ž: 2x – 27 (4)

U: **tak** a u té Aleny jak říká Martin Alena má o 27 korun méně než Jana musíme **teda** vzít Janu Jana představuje (u)

Ž: 2x (2)

U: 2x a Alena o 27 korun méně takže ty musíme odečíst rovnice je teď samozřejmě už celkem jednoduchá takže stačí posčítat **všechny** tři děvčata a dostaneme celkovou částku pořád během toho řešení je důležité mít na paměti co nám vlastně představuje to x x je částka kterou (u)

Ž: naspořila Jitka (2)

U: naspořila Jitka **jo** takže sestavte rovnici **na tabuli** by třeba mohla přijít Martina pojd' já ti s tím samozřejmě **kdyžtak** pomůžu Číčo nech si komentáře **jo tak** zkus tedy postavit

rovnici Marti co tam vidíš co budeme sčítat ztište se musíme **sčíst** ty tři **holky** takže kolik naspořila Jitka (u)

Ž:x (1)

U:x píšeme x k **tej** přidáme Janu takže (u)

Ž: plus 2x (3)

U:plus 2x k tomu přidáme Alenu (u)

Ž: -27 (2)

U: přidáváme Alenu celou Alenu tam přidej prosím

Ž: **jo** takže musíme 2x-27 (7)

U: výborně

Ž: a to celý se bude rovnat 453

U: přesně tak takže dohromady mají 453 korun **tak** je to obyčejná rovnice s tou nebudeš mít určitě problém samozřejmě na střední škole vám někde kalkulačky povolí někde dokonce zakáží mám **ted'kon** zkušenost čerstvou že na některých školách je kalkulačka dost výrazně zakázána a to i do vyšších ročníků včera jsme měl tuto zkušenost **takže** je dobré umět počítat z hlavy **takže** po sčítání jsme dostali Martino že no cos nám tam posčítala jak nám to vyšlo že 5x tady součet všech neznámých je (u)

Ž: 480 (1)

U: 480 **ted'kon** budeme dělit pětkou proč (o/u)

Ž: protože je tam 5x na levé (7)

U: protože tam je 5x na levé straně **fajn** **ták** **poradim** ti jak rychle počítat 480 je skoro jako 500 500 děleno 5 je (u)

Ž:100 (1)

U: kolik ti **vlastně zbejvá** do **těch** 500 (u)

Ž: to bude 96 (3)

U: výborně 96 **jó** takhle zase můžete rychle počítat z hlavy když se naučíte najít tam **ty** případné informace tím příklad samozřejmě nekončí my víme pouze kolik našetřila Jitka Martina se může posadit poprosíme třeba Davida jestli by nám přišel dořešit kolik měla ta zbylá děvčata (u)

Ž: ...

U: zkus mluvit tak aby tě slyšeli i ostatní ne jenom já

Ž: ano Jana měla 2x tolik takže 192 (8)

U: výborně

Ž: a Alena dvakrát tolik – 27 takže 165 (8)

U: **fajn** když by někdo z vás chtěl udělat kontrolu tak samozřejmě jednoduchá kontrola počítání všech třech částek by vám mělo dát celkovou sumu 453 korun slovní úloha slovní odpověď to už každý z vás je schopen utvořit sám než si napíšete slovní odpověď já vám připravím další zadání příkladu **tohle**sto je obyčejná slovní úloha na jednu rovnici o jedné neznámé my se podíváme **ted'kon** na nějakou **třeba** úlohu o společné práci dělávali jsme je většinou vám to nedělalo problém uvidíme v kom z vás co zůstalo **ták** tady máme nějakou klasiku

U: **takže** dětský bazén se naplní jedním přítokem za pět hodin druhým by to bylo za 7 hodin **tak** samozřejmě za kolik hodin by se nám bazén naplnil oběma přítoky současně opět slovní úloha **takže** by to chtělo udělat nějaký slovní zápis Robine co tam můžeme najít v **tom** textu (u)

Ž: @že prvním přítokem by to bylo hotové za 5 hodin a druhým za 7 (více než 10)

U: druhý by to zvládl za 7 hodin

Ž: a oba x (3)

U: spolu by to dělali x hodin **ták** my víme že **tohlencto** je na jednorovnicové neznámé ale ve zlomkovém tvaru poprosil bych Terku jestli by si vzpomněla **zatím** sed' **v pohodě** jenom dáme dohromady rovnici.

Ž: tak to bude

U: **tak nějaký** zlomky tam z tebe **lezou**, ale chtělo by to dát dohromady **správný** zlomky systém toho je založen na tom že @ jestliže to někdo zvládá za 5hodin tak za jednu hodinu udělá jakou část (u)

Ž: **no** jednu pětinu (3)

U: výborně jednu pětinu

U: za dvě hodiny (u)

Ž: dvě pětiny (2)

U: čili za x společných hodin (u)

Ž: x pětín (2)

U: výborně x pětín k tomu logicky přidáváme (u)

Ž: x sedmin (2)

U: x sedmin a dohromady (u)

Ž: jedna (1)

U: se to rovná jedna celková práce musí udělat celý ten celek k ověření poprosíme třeba Julka přestaň tam **chrochtat takže** vynásobil si rovnici 35 proč 35 (u)

Ž: protože je to **společnej** násobek (5)

U: výborně protože je to společný násobek pětky a sedmičky **tak** tím že nám nevychází celé číslo tak můžeme pomocí zlomků napsat výsledek **ták** udělejme z toho celkové části **bezvadný** a dokázal by si nám těch tvých jedenáct dvanáctin převést na minuty protože **vono psát to že to je dvě hodiny a dvě dvanáctiny je docela pěkný ale já si myslim**

můžeme to napsat i na minuty dvanáct to je docela dobrý pro hodinu protože hodina má šedesát minut čili jedna dvanáctina by byla 60/12 (u)

Ž: 5 (1)

U: 5 a jedenáct dvanáctin je teda minut (u)

Ž: padesát padesát pět (3)

U: padesát pět takže výsledek by bylo že to spolu napustí za (u)

Ž: 2 hodiny 55minut (4)

U: 2 hodiny 55minut výborně víte zatím absolutně bez kalkulačky a máme tam i zlomky takže problém nám to zatím nedělá ptejte se máte-li jakýkoliv dotaz k těmto dvou příkladům úvodním

Ž: zatím **v pohodě**

U: zatím **v pohodě jo fajn** dobrá tak se posuneme na příklad o směsích

Ž:

U: prosím žádný problém **ok**

Ž: už je všechno **v pohodě**

U: jak myslíš **tak** pojďme míchat třeba klasickou vodu to znamená úloha která by mohla být víc do fyziky ale počítáme jí směšovací rovnicí tady jak to máte v matice tak smícháte 76 litrů vody s teplotou 90 stupňů celsia a 15 litrů vody s teplotou 6 stupňů celsia zajímá nás jaký bude výsledek této teplotní směsi takže jaká bude teplota směsi 76 litru 90 stupňové vody a 15 litrů 6 stupňové vody **tak** pojďme se **teda zase** podívat jak si zapíšeme u těchto úloh je docela dobré zapisovat tak abyste měli zachovaný systém zápisu to znamená na jedné straně vlastnost na druhé straně množství mimochodem co je tady vlastnost a co je tady množství Mílo co je vlastnost (u)

Ž: **tak** vlastnost je teplota množství **sou ty** objem (8)

U: množství je objem neboli litry **supr** takže můžeme zkusit zápis můžeš pokračovat

Ž: jo@ takže to bude 76x

U: **alé** 76 litrů čeho (u)

Ž: to bude určitě přímá úměra že **jo** (nelze spočítat)

U: já **myslim** že přímou úměru bych do toho určitě **nemotal**

Ž: **jo @**

U: máme směs představ si že babička vezme 76 litrů

Ž: **jo** takže to sečteme

U: ahaaa smícháme takže (u)

Ž: vlevo bude 96 (3)

U: kolik(u)

Ž: 91 (1)

U: 91 **tak** ty si myslíš že když si vezmeš vodu která má 5 stupňů celsia a naleješ do ní vodu která má 10 stupňů tak to bude mít 15 takhle bych chtěl ohřívat vodu **tak** tady to je to neznámé se ptáme kolik ta směs bude mít stupňů celsia rozhodně nikdy nesmíte sčítat vlastnosti směšovací rovnici jsme tvořili **dycky** množství krát vlastnost plus množství krát vlastnost rovná se výsledné množství krát výsledná vlastnost co tedy dostaneme Jirko povídej prosím jak bude vypadat rovnice (u)

Ž: @ 76 x 90 plus 15x 16 se bude rovnat (10)

U: 15x kolik (u)

Ž: 6 (1)

U: možná sis zapsal jiné zadání ta druhá voda měla 15x6 se rovná (u)

Ž: se rovná @ 91 krát x (5)

U: 91 krát x výborně tak **tahlencta** rovnice jak se povede sestavit tak pak už je to snadné máte nějaký problém **klidně** se zeptej

Ž: Co je **tamhlencto**

U: 76

Ž: **jó**

U: je to množství té devadesáti stupňové vody ta sedmička se mi asi úplně nepovedla tak 76x90 plus 15x6 samozřejmě můžeme používat kalkulačky tady u těch úloh bych vám **jí** asi už povolil protože nevychází z toho číselně takže Martine prosím tě 76x90 (u)

Ž: 6840 (1)

U: 6840 15x6 to bychom měli **dávat** z hlavy

Ž: 90

U: to je 90 a tady je 91x to znamená že stačí počítat levou stranu dostáváme(u)

Ž: 6930 (1)

U: 6930 je stále těch 91x a když vydělíme (u)

Ž: 91 (1)

U: ano tak dostaneme zhruba teplotu zaokrouhlíme na jedno desetinné místo

Ž: 76,2

U: 76,2 stupně celsia **tak** @ zase jakási zpětná kontrola neměla by nikdy být hodnota teploty vyšší než (u)

Ž: 90 (1)

U: 90 protože je to ta teplejší v **té** směsi nižší než (u)

Ž: 6 (1)

U: 6 a když se podíváme **té** teplé vody je zhruba 5x větší množství to znamená že 5x více ovlivňuje výslednou teplotu ve směsi a tím pádem i ta výsledná teplota se daleko více blíží **té** teplotě 90 než **té** teplotě 6 **jó** takže to je **taková** kontrola **toho** že **ten** příklad vám nejspíš vyšel správně to všechno byly příklady které vám v minulosti vždycky šly to znamená obyčejná rovnice **nebyl** problém @ směšovací rovnice nebo společná práce **nebyval** problém **sem** rád že to není problém ani dnes a stále to ještě zvládáte pojďme se podívat na soustavu rovnic o dvou neznámých **tak** @příklad který jsem vám našel je opravdu z dob minulých **takže ty** ceny které tam budou uváděné jsou **dost** už dneska vyšší ale aspoň uvidíte jak se ty ceny vyvíjely nejprve to celé přečtu pak vám udělám rovnou zápis **takže** za 5 lahví piva a tři kilogramy cukru se v samoobsluze zaplatilo 47 korun opravdu bývalo za 8 lahví piva a jeden a půl kilogramu cukru se zaplatilo 48 korun 80 haléřů kolik korun stála jedna láhev piva a jeden kilogram cukru **tak takže** začneme zapisovat ať to nemusíme tady celé ztvárňovat graficky *to není naším smyslem v matematice* podstatné je *tady že tady* máte dvě komodity a to (u)

Ž: cukr a pivo (3)

U: **no** vidíte to jde dohromady tak cukr a pivo tady je samozřejmě jasné že nevíme množství nebo cenu ani jednoho z **těch** výrobků takže tam musíme zadat dvě neznámé a to cukr bude (u)

Ž: x (1)

U: pivo (u)

Ž: y (1)

U: y **bezvadný samozřejmě do toho textového zápisu my si tam můžeme jakoby psát ten** @ záznam toho co si přesně nakoupili ale úkol který je na soustavu rovnic to já po vás vyloženě nechci **jó** tady stačí když přímo z toho textu začneme zapisovat **ty** rovnice poslouchejme ještě jednou za 5 lahví piva a tři kilogramy cukru se zaplatilo 47 korun za 5 lahví piva a tři kilogramy cukru se zaplatilo 47 korun Kačko jak by vypadala rovnice (u)

Ž: @ 5y plus 3x je 47 (7)

U: výborně 5y plus 3x je 47 to byl první nákup a druhý nákup jsme zjistili že je 8 lahví piva a 1,5 kilogramu cukru a stálo to 48 korun 80 ještě jednou 8 lahví piva a 1,5 kilo cukru a stálo to 48.80 takže dostaneme Hani (u)

Ž: 8y @ plus 1,5x se rovná 48,8 (8)

U: výborně tak **ta** druhá rovnice v sobě má nepříjemnost to **sou** desetinná čísla ne že by to byla až taková nepříjemnost ale než se do toho pustíme já doporučuji si tuto rovnici vynásobit **čim** (u)

Ž: (nelze spočítat)

U: **jo** ty chceš rovnou dělat sčítací metodu proč **né** *klidně to můžeš dělat tak to klidně vyřeš* nemám s tím problémem *já **teda doporučuju** když **ty desetiny** čísla se jich zbavit jako první krok bych to násobil deseti*

Nahrávka č. 6

Ž: před vámi leží papír o podmětu a přísudku ale proto **aby vlastně jsme** mohli všechno **vlastně** dát dohromady tak je třeba si ten podmět a přísudek **ňákým** způsobem zopakovat podmět a přísudek **tak** jsou základními větnými členy jsou to větné členy které stejně jako každé jiné mohou být holé rozvité a několikanásobné a takovou zvláštností podmětu a přísudku je že tvoří základní skladebnou dvojici kdy podmět podtrháváme rovnou čarou a přísudek vlnovkou a pak následně spojujeme takovou jakoby vidlicí podmět @ zván též jako subjekt @ je to vlastně základní větný člen který nemůže být závislý na jiném větném členu to i souvisí s tím že je základní nemůže být ničím nemůže nic on sám bude rozvíjen ale on sám nemůže nic rozvíjet jo **von** třeba podmět může rozvíjet přívlastek ale přívlastek mi nemůže rozvíjet podmět

U: je nezávislý

Ž: je nezávislý na žádném jiném větném členu podmět je ten popřípadě to kdo co něco dělá to znamená vykonává nějakou činnost třeba Filip pořád jenom zlobí zlobí a **ten** Filip vykonává tu činnost nebo něco způsobil či zapříčinil například tvoje tvrdohlavost nám už nadělala dost nepřátel podmětem je tvrdohlavost a **přísudkem je nadělala** anebo ta třetí možnost co může vlastně podmět vyjadřovat je že podmět je nositelem nějaké vlastnosti či stavu to znamená Linda má dlouhé černé vlasy Linda je nositelem té vlastnosti to i to vyjadřuje podmět podmět je ve většině případů vyjádřen prvním pádem a ptáme se na něj pádovou otázkou kdo co plus nějakým **tím** určitým tvarem slovesa to znamená ptáme se přísudkem tak například zrovna v té před v té větě předtím Linda má dlouhé černé vlasy kdo co má dlouhé černé vlasy Linda podmět může být vlastně vyjádřen kterýmkoliv slovním druhem ať **bysme** začali podstatným jménem přes zájmena přes přísl přes číslovky příslovce až k citoslovcům @ potom v tom referátu nebo vlastně v **té** přípravě na **tu** zkoušku jsou vypsány všechny **ty** slovní druhy které vlastně můžou stát a být tím podmětem to podstatné jméno je takové nejjednodušší plus samozřejmě se zájmenem protože zájmeno nám zastupuje to podstatné jméno takže třeba slunce nám pomalu zapadalo podmětem je slunce je to podstatné jméno nebo nejmenší z nás měl největší odvalu v tomto případě bude podmětem přídavné jméno kdo co z nás měl největší odvalu ten nejmenší nebo může to být i to zájmeno před obědem tu hroznou pravdu znal každý kdo co znal před obědem tu hroznou pravdu každý **myslim** si že číslovky oba na to zapomněli rovněž *může být podmětem* ale podmětem může být i infinitiv slovesa to znamená slézt horu chce odvalu infinitiv slovesa ne samostatný **ten** tvar **toho** slovesa kdy už může stát samostatně jako přísudek ale musí to být infinitiv Martinovo tiše přimělo Honzu k zastavení kdo co přimělo Honzu k zastavení tiše v tomto případě je to příslovce a může být podmětem ale i předložka se může stát podmětem a to v takové větě kolem je předložka nevlastní

U: ano v takových uměle navozených větách

Ž: myslím si že v žádné normální větě **bysme něk** asi předložku jako podmět nevyhledali

U: *předložka spojka i částice @ víceméně podmětem nebývá* ale třeba citoslovce tam už se s tím setkáme častěji uveď příklad nějaký Kubo

Ž: na půdě se ozvalo hlasité břink

U: výborně

Ž:kdo co se ozvalo břink nebo žába hup do louže a další příklady

U: výborně

Ž: @ podměty můžeme dělit celkem na tři skupiny a to na podmět **vlastně** @ *na čtyři totiž je ta jedna je když je ten podmět v té větě vyjádřen* zve se jako podmět vyjádřený a pak když v **té** větě vyjádřen není je to podmět už sám o sobě nevyjádřený všeobecný a neurčitý který **vlastně** není ani zván jakoby plnohodnotným podmětem @

U:není to je **vlastně** ve větách jednočlenných že

Ž: podmět nevyjádřený tak ve větě není vyjádřen ale může být znám z koncovky slovesa z koncovky slovesa můžeme odvodit podmět tím podmětem bude většinou zájmeno nějaké osobní třeba stůj tam není vyjádřen podmět ale konc nebo **vlastně** ten tvar stůj nám určuje že tím podmětem bude druhá osoba čísla jednotného i

U:slovesnou osobou si chtěl říct koncovkou slovesná osoba **vlastně** má funkci v českém jazyce vyjádřit **ten** nevyjádřený podmět že **jo** stůj stůjme my stůjte vy

Ž: byl bych to zvládnul to určuje že podmětem jsem já

U:jo jasně

Ž: potom ve třetí osobě čísla jednotného i čísla jednotného **tak vlastně** tam je **možno** že to **budem** znát ještě ze souvislosti jako z pře předešlé věty to znamená Petra byla pokárána tečka přišla pozdě domů víme **z té** předešlé věty že tím podmětem je Petra

U :ano

Ž: potom se může stát podmětem nějaká neurčitá skupina **nějaký** skupina osob ano vůbec nějaká skupina osob a tomu říkáme podmět všeobecný je to **vlastně** podmět kdy **vlastně** nevíme kdo je jakoby čím kdo vlastně ten

U: konkrétně ano

Ž: říkali to v televizi oni to říkali v televizi ale nevíme kdo měli to všeobecně a ten poslední to je **ten** podmět neurčitý a odpovědí je nám velmi často ono jsou to věty kde **vlastně** nám odpovědí na podmět ono zveme jako věty jednočlenné a je to například ...v blesku **ten** podmět tam jakoby není úplně vyjádřen **jo** je to neurčitý nemůžeme to **zvat** jako plnohodnotný podmět a pokud nám bude podmět chybět ve větě hlavní tak může být vyjádřen vedlejší větou ten druhý základní větný člen který není závislý na jiném větném členu a shoduje se s podmětem proto je také shoda podmětu s přísudkem je predikát neboli přísudek ten přísudek může vyjadřovat co podmět dělá co se s ním děje a nebo jaký je to co podmět dělá Filip **pořád** zlobí **jo** je tam že pořád musí něco dělat že **pořád**

zlobí co se s ním děje řada narůstá a nebo **jaký** je počasí je proměnlivé je to vlastnost toho počasí a v tomto případě je to přísudek jmenný se sponou **jaký** je sloveso stojící v přísudku musí být **vždycky** v určitém slovesném tvaru a čím **vlastně** ten přísudek může být vyjádřen buď to bude u buď to bude určitý tvar slovesný to znamená nebude to infinitiv nebo to bude jméno a sponové sloveso *tím sponovým tím sponovým* slovesem je být bývat stát stávat se anebo to bude jmenný beze spony kde **vlastně** si tu sponu můžeme jakoby doplnit

U: uveď nějaký příklad Kubo

Ž: u toho třeba u toho jména beze spony to může být třeba sliby chyby **ty** chyby budou přísudek a sliby budou podmínkem protože si můžu říct sliby jsou chyby

U: ano

Ž: **to** jsou chyby bude přísudek a sliby bude podmět

U: takže tam **vlastně** nám chybí pouze ta spona to jsou sliby

Ž: spona a jméno je vyjádřeno **ten** přísudek slovesný tak můžeme rozdělit na jednoduchý a složený **ten** jednoduchý je vyjádřen pouze jedním **tím** slovesným tvarem dítě spalo klidně spalo je tam jeden určitý slovesný tvar takže

U: jedním slovesem bych **spíš** řekl

Ž: a složený bude vyjádřen více slovesy například zapomněl se omluvit tato věta je **vlastně** celá přísudkem protože zkratka jsou tam tři slovesa dvě slovesa plus zájmeno se

U: **no** uvedl bych **spíš** lepší příklad kde by to bylo pochopitelnější aby byl ten slovesný složený přísudek něco třeba s modálním slovesem nebo fázovým slovesem

Ž: no vlastně například ve větě ... Mirek by musel začít cvičit

U: ano to už se mi líbí víc tak nám to zakroužkuj **vlastně** ten celý přísudek respektive ten určitý slovesný tvar

Ž: Mirek bude podmínkem a tohle bude celý přísudek

U: ano musel by začít cvičit je celý přísudek mohl bys nám nějakým způsobem pojmenovat **ty** části toho přísudku

Ž: by tak je v tomto případě pomocným slovesem musel tak je modální sloveso začít tak je fázové sloveso a cvičit je vlastně infinitiv plnovýznamového slovesa též určitý tvar slovesný

U: ano stačí ... **takže** které z těchto sloves je **vlastně** nositelem **té** určitosti které nám určí **vlastně** osobu (u)

Ž: musel (1)

U: ano musel musel by **vlastně** to celé musel by nám určuje třetí osobu kdyby to byla první osoba tak by ten slovesný tvar zněl jak (u)

Ž: musel bych (2)

U: bych výborně takže **vlastně to** pomocné sloveso v tom podmiňovacím způsobu je **vlastně**

Ž: **no** a třeba druhou osobu tam by to bylo musel bys

U: **jasně**

Ž: **vlastně** obměňuje se to ...ano

U: přesně tak

Ž: v pomocném slovese být

U: ano ano

Ž: jinak **teda** k těm modálním slovesům není to pomocné sloveso muset ale jsou to i další slovesa jako moci smět chtít a mít ale povinnost mít povinnost ne něco vlastnit a fázová ta jsou celkem tři mezi ně zatím patří začít ono jich bude víc ano ale taková ta tři základní začít zůstat a přestat

U: stejně tak jako **těch** modálních sloves může být víc protože některá mají oslabenou funkci **ta** slovesa to necháme být ano

Ž: a jmenný přísudek ... dělí se na se sponou a beze spony

U: ano

Ž: většinou **vlastně** s tou sponou tak ta spona je to sloveso být bývat stát stávat se a tím tou jmennou částí je nějaké jméno ale nejčastěji podstatné...to znamená má maminka je zpěvačka tak **to** je zpěvačka bude celé podmět celý ten přísudek je tam spona a jméno

U: tady bychom se ještě mohli bavit o tom kdy říkáme **vlastně** to jméno v prvním a kdy sedmém pádě maminka je zpěvačka maminka je zpěvačkou víš o tom něco jsme si říkali **tak** ve zkratce když je to taková nějaká trvalá záležitost trvalá vlastnost **tak** se to uvádí v prvním pádě a když je to něco pomíjivého **tak** v sedmém pádě takže to necháme být pokračuj dál pak si o tom někdy řekneme později

Ž: a pokud bude přísudek chybět tak může být vyjádřen vedlejší větou přísudkovou a v **té** větě hlavní se často **eště** zůstane jakoby ta spona

U: ano

Ž: a ten zbytek toho přísudku je vyjádřen tou vedlejší větou klidně

U: uveď příklad @ souvětí s vedlejší větou přísudkovou a ukaž spolužákům **vlastně** tu sponu vedlejší větu přísudkovou a poté to **vlastně** opět uveď jak by **vlastně** ten to souvětí vypadalo kdybys tu vedlejší větu odstranil a byla to věta jednoduchá obloha byla jako by ji vymetli výborně takže ukaž nám co je **ta** spona která zůstala v **té** větě hlavní

Ž: spona je **to** byla

U: výborně ano a tu **ta** jmennou část nám nahrazuje vedlejší věta jako by ji vymetli

Ž: se plete s přívlastkovou

U: může se plést s přívlastkovou ano my se tady se ptáme jaká byla že přesně tak to znamená že nám skutečně nerozvíjí to podstatné jméno **tak** a teď **vlastně** tu vedlejší větu odstraň a nahraď ji pouze **tou** jmennou částí přísudku

Ž: obloha byla jako vymetená

U: výborně obloha byla jako vymetená případně byla vymetená by byl přísudek jmenný se sponou je to jasné všem

Ž: tím bych uzavřel **tu** mluvnickou část a

U: dobře dobře **řek** si asi opravdu takřka všechno

Ž: a přeju k **té** části literární kde bych vás seznámil s Jiřím Wolkerem a Jaroslavem Seifertem zde na obrázku Jiří Wolker a na druhém Jaroslav Seifert

U: ano

Ž: v podstatě kdybych měl říct nějaké jejich společné vlastnosti nebo **vlastně** to co mají společného tak je že to byli vrstevníci

U: **ano**

Ž: Jiří Wolker byl o rok starší narodil se roku 1900 kdežto Jaroslav Seifert roku 1901 avšak takovým rozdílným rysem je že Jiří Wolker zemřel velmi mlád a Jaroslav Seifert se dožil poměrně pozhnaného věku proč **vlastně** zemřel Jiří Wolker takhle brzo byl důvod že zemřel na tuberkulózu a už za svého života stejně jako Jaroslav Seifert psal **vlastně** proletářskou poezii proletářská poezie byla ta která oslavovala pracující lid a *jeho sbírkami je třeba Těžká hodina* nebo Host do domu a on si **vlastně** napsal na svůj náhrobní kámen svůj vlastní epitaf který zní zde leží Jiří Wolker básník jež miloval svět a pro spravedlnost jeho šel se bít dřív než **moh** srdce k boji vytasit zemřel mlád 24 let

U: ano nicméně **ten** epitaf nijak nesouvisí s **těmi** proletářskými zmínkami že ale je pravda že to si napsal znáš ještě jinou báseň od Wolkera ať již z těch básnických sbírek nebo nějakou mimo Balada o očích topičových jsi neslyšel nikdy neslyšel (o)

Ž: asi ne (2)

U: to je **jedno** to vůbec nevádí klidně přístup k Jaroslavu Seifertovi

Ž: Jaroslav Seifert **tak** je jediným nositelem Nobelovy ceny za literaturu naším nositelem Nobelovy ceny za literaturu a **tu** cenu získal 1984 byl to básník který byl **vlastně** okouzlený životem láskou rodnou zemí a stál **vlastně** na počátku ryze českého uměleckého stylu který se jmenoval poetismus a

U: byť nebyl zásadní postavou **toho** poetismu ale také psal ano sbírky které s poetismem souvisely

Ž: avšak komunistické straně se to že získal Nobelovu cenu příliš nelíbilo @ neb oni **vlastně** on byl v rozporu s **tou** komunistickou stranou ale i přesto těmto kvůli těmto vztahům tak získal titul národního umělce a právě v tom období kdy **vlastně** ta komunistická strana **ňák** jakoby víc tlačila tak opustil od svého pravidelného verše kterým byl známý a začal psát **vlastně** verše **volný**

U: ano Kubo dokončíme to příště já ti k tomu ještě něco řeknu na závěr této hodiny

Nahávka č. 7

Ž: **takže** milý žáci milá paní učitelko chtěla bych vám říct něco o knize Ofélie se učí plavat od rakouské autorky Suzany Kubelky celým dějem nás provádí vypravěčka Ofélie která je na vozíčku po nehodě je to žena ve středních letech a pracuje jako návrhářka oblečení všimne si jí francouzská návrhářka Helen a nabídne jí práci ve Francii Ofélie neváhá a i s matkou se přestěhuje do Paříže kde je ubytována v luxusním hotelu s výhledem na park a na kavárnu začne pracovat a navrhovat francouzskou módu v baru se seznámí s Davisem který je basový kytarista a nabídne jí práci v divadle v divadelní hře kde je hlavní hrdinkou Ofélie a ona nabídku přijme a přejde z módy na divadlo a teď bych vám chtěla přečíst ukázkou kdy se seznámí s Davisem v **tom** baru zjistila jsem už jak se jmenuje jeho jméno je velkými černými písmeny na plakátu vedle vchodu Prosper Davis z blízka je ještě krásnější

než na jevišti je neuvěřitelně vysoký a mohutný obr teď se směje ještě nikdy jsem neviděla tak zářivě bílé zuby v tu chvíli si mě všimne okamžitě zavře ústa a upřeně na mě hledí jako zasažený bleskem okamžitě ho ale uchvátí dvě blondýnky a táhnou ho na konec baru zmizím mu z dohledu ale já neztrácím odvalu jiskra přeskočila a vím s naprostou jistotou že se ke mně vrátí jestliže v Paříži bez jestliže je v Paříži bez ženy nebo přítelkyně pokusí se se mnou seznámit přesto tak přesto to tak dopadne vynoří se po půl hodině a ani o vteřinu dřív každá jiná by čekání vzdala a jela domů ale já znám tohle prostředí zbytečně jsem netrávila dva měsíce celé noci po jazzových klubech vím že se rozutečou a i ti **nej nejzavrdlejší** obdivovatelé a muzikanti zůstanou skoro vždycky sami a zklamaný obě blondýnky zmizely krátce před třetí zřejmě musely brzo vstávat ta která ukradla kapesníček už není nikde vidět faktem je že kdo se po koncertě nejvíc vtírá k umělcům nepatří ale tichá trochu utrápená žena, která nenápadně sedí někde v koutě ta je nebezpečná je **stoprocent stoprocentně** manželkou některého z hudebníků nevidím ale v sále žádnou na níž by se popis hodil sou čtyři hodiny ráno když se Prosper Davis postaví vedle mě klub je už téměř prázdný zůstalo jen skalní jádro muzikanti manažeři několik skutečných přátel a pár nočních ptáků u baru kteří si mě už hodiny bez studu prohlížejí jeviště je tmavé nálada příjemně uvolněná Prosper si objednáva sklenici s ledem a láhev minerálky pak se otočí a usměje se na mě neříkám nic je očividně plachý teď musím jednat já teď nebo nikdy jen odvalu Ofélie hráli jste úžasně říkám anglicky a pokouším se potlačit chvění hlasu ten muž je tak krásný že se mi zadržuje hrdlo gratuluju díky v hlase není slyšet žádné překvapení zřejmě čekal až něco řeknu jsem rád že se ti to líbilo vi viděl jsem tě před tím z jeviště ty si Američanka ne Kanadanka ale žiju v Paříži víc už nic říkat nemusím kontakt je navázán P Prosper Davis si odkašle čekáš na někoho ne můžu si přisednout po koncertě musím s někým mluvit usadí se na stoličce vedle mě a natáhne dlouhé nohy začíná mě to zmáhat jsem už šest týdnů na turné víš co ti řeknu pomalu se mi stýská po New Yorku nabídne mi cigaretu kouříš ne díky usměje se a jednu si vezme nezvykej si na to není to zdravé neměj strach mně to nechutná nenápadně ho pozoruju jak s požitkem vyfukuje ke stropu modré obláčky tak knihu bych zařadila do dívčího románu na doporučení jsem si ji půjčila z knihovny a líbila se mi a doporučila bych jí spíše dívkám je jednou ze série autorčiných knih

U: **tak děkujem** za hezky přednesený referát a poslechni si to ještě znovu v hodnocení **takže** za co budem chválit a popřípadě jestli jste zaregistrovali nějakou maličkost na vytknutí @ Danieli (o)

Ž: bylo to z paměti měla tam oční kontakt (8)

U: ano

Ž: a bylo to celkově pěkně přečtené (6)

U: @ pěkně připravené hezky přednesené vůči vám publiku vnímali jste celou dobu referát měl střední tempo středně rychlé tempo takže ste mohli zachytit četbu i obsah ukázky @ **ještě za co ještě pochválíme za co byste pochválili** Karolín(o) ty to tady vnímáš vepředu

Ž: já **nevím** jak já nemam co vytknout (7)

U: není co vytknout všechny části referátu už všechno **vlastně** splnila tak jak jsme si v požadavcích na začátku nastavili takže jak ohodnotíme za jedna umíš referát zapiš si ho do čtenářského deníku jestli ještě nemáš **dobrý** takže Maruška jedna Míra pět s tím že si ho ale dopřipravíš **jo** referát **tak** a vy zopakujte jaké znáte autory prózy kteří se ve svých dílech zaměřili na tematiku druhé světové války vyjmenujte několik takových autorů Jirko jaké znáš (o)

Ž: Jan Otčenášek (2)

U: ano nebo(o)

Ž: nebo Arnošt Lustig (3)

U: dobře **jiná jména ještě autorů** prózy **jo** (o)

Ž: Ota Pavel (2)

U: určitě ano nebo Danielo(o)

Ž: Bohumil Hrabal (2)

U: ještě znáš nějaké jméno (o)

Ž: Jan Dvořák (2)

U: nebo ještě (o)

Ž: ...(nelze spočítat)

U: ano a další se kterými z nich jsme se již podrobněji seznámili četli jsme z jejich knih nějakou ukázkou se kterými jsme již přišli **tedy** do kontaktu (o)

Ž: Lustig a ...(nelze spočítat)

U: @ vyjmenujte jejich díla připomeňte díla Arnošta Lustiga **dvě tři dva tři názvy** Danieli (o)

Ž: ... (nelze spočítat)

U: nebo ještě (o)

Ž: ... (nelze spočítat)

U: k jaké skupině autorů se řadí Arnošt Lustig do jaké skupiny ho zařazujeme podle tematiky kterou zpracovává podle původu jeho (u) (nedokončená výpověď)

Ž: židovského (1)

U: ano takže autoři píšící o židovské tematice jak on sám prožíval druhou světovou válku (o)

Ž: byl poslán do Terezína a poté do Osvětimi a Buchenwaldu (10)

U: @

Ž: a tam **utek** z pochodu smrti a poté se odstěhoval do Anglie (více než 10)

U: @ ano až v šedesátých letech **no** a zpracovává svoje vlastní vzpomínky **tak** a **ten** druhý autor Jan Otčenášek jeho díla Aleši (o)

Ž: jeho dílo je (3)

U: Jan Otčenášek minule jsme četli jeho ukázkou

Ž: ... (nelze spočítat)

U:@ a jiná díla ještě názvy dvou tří z nich Karolína (o)

Ž: Když v ráji přišlo Mladík z povolání (7)

U: z povolání

Ž: z povolání

U:@vrátíme se k ukázce Roméo Júlie a tma jaký je to žánr charakterizujte tenhle žánr Martine co to je (u)

Ž: novela (1)

U: novela charakterizuj novelu co o ní víš (o)

Ž: ... má jednoduchý děj který se rychle rozvíjí (nelze spočítat)

U: ano

Ž: ta závěrečná ... (nelze spočítat)

U: není ti rozumět @ nějaké závěrečné překvapivé rozuzlení kdo je zakladatelem tohoto žánru a jaká je jeho slavná kniha novel (o)

Z: Paul Bre... (nelze spočítat)

U:@

Ž: a Dekameron (2)

U: Dekameron ano **no** a můžeme se vrátit k **té** ukázce nalistujte si ji v učebnici a chci připomenout nějaké ty úkoly které jsme k ní měly strany třicet až třicet jedna měli jste je rozdělené po skupinách takže se mnou dívejte do textu a připomeňte už jenom

v krátkosti které metafory jsme tam například našli v textu nemusí odpovídat ta skupina která s tímto úkolem pracovala vy můžete samozřejmě všichni které metafory se v textu objevily @ Adame (u) (příliš info najednou)

Ž: koryta ulic (2)

U: koryta ulic ano

Ž: bubnování kulometu (2)

U: @ nebo (o)

Ž: vryl se do kostí (4)

U: vryl se do kostí stačí dobře která **přirovnání** najdete v textu **přirovnání** Jirko (o)

Ž: ... (nelze spočítat)

U:@nebo (o)

Ž: valil se jako pivní sud (5)

U:@ valil se jako pivní sud nebo co ještě (o)

Ž: nebo jako hřeby (3)

U: @a co to bylo k čemu to bylo přirovnáváno (o)

Ž: jak se rány probíjely jako hřeby (6)

U: tak rány se probíjely do mozku jako hřeby dobře co příklady personifikace Danieli(o)

Ž: příslib se dral (3)

U: @

Ž: vyměním páralo oblohu (3)

U: vyměním páralo @ oblohu a

Ž: noc se obrátila k ránu (5)

U: dobře stačí a básnické přívlastky příklady básnických přívlastků Karolína (o)

Ž: narůžovělý příslib (2)

U: dobře

Ž: bezvadná noc (2)

U: dobře @ nebo (o)

Ž: slepá bázeň (2)

U: ano ano pak jsme hledali pasáž kde dějové napětí vrcholí to **sme** našli já spíš se chci vrátit k té třetí otázce protože už **sme jí** říkali úplně na konci hodiny třetí otázka na straně třicet jedna přečti Danielo

Ž: zjistěte nebo řekněte jak se jmenovali výsadkáři kteří atentát na Heidricha provedli v ukázce vyhledejte kde se po provedení atentátu ukryli jaký měl atentát dopad na běžné občany

U:@ **kdopak** si zapamatoval ta jména Jirko (u)

Ž: Kubiš Gabčík a Opálka (4)

U: ano a další ale ti hlavní kteří co atentát provedli byli Gabčík a Kubiš **tableta** dvojice kde se ukryli (u) to můžete najít i v ukázce **Jíto**

Ž: v pravoslavném kostele v Reslově ulici (6)

U: v Reslově ulici **kostel Cyrila a Metoděje** dobře @ jaký měl atentát dopad co se dělo v tom období které pak nazýváme Heidrichiáda Karolína (o)

Ž: prohledávali domy a hledali **ty** spoluatentátníky (6)

U:@ nebo případné (o)

Ž: židy (1)

U: @ to asi taky ale hledali lidi kteří by ukryli atentátníky poskytl jim nějakou pomoc nastalo asi nejtěžší období pro český národ bylo vyhlášeno stanné právo @ odsuzovalo se popravovalo se bez soudů a odvetou za atentát na Heidricha byly dokonce vypáleny dvě obce

Ž: Lidice a Ležáky

U: ano v dějepise za chvíli k tomu dojdeme takže se k tomu vrátíme **tak** a dnes tady máme ukázkou **dalšího a přímého účastníka** bojů v druhé světové válce když otočíte tak jeho jméno je tam v nadpise kdo to byl kam ho zařadíme co to tedy bude za ukázkou Jirko (o)

Ž: **tak** je to ... (nelze spočítat)

U: kteří pomáhali v rámci Royal Airforce a on byl pamětník podívejte se na léta života přežil druhou světovou válku a žil až do roku Tomáši (u)

Ž: 2006

U: 2006 takže mohl zpracovat z dat paměti své vzpomínky napsat knihy například **tahleta** ukázkou je z knihy sestřelen a možná že poznáte část toho děje byla použita pro natáčení filmu Tmavomodrý svět který jste viděli **jo takže** se na to podíváme přečteme ukázkou splníme nějaké úkoly **takže** Danieli i ten úvod ten druhý text

Ž: sluho František Fajt generál poručík František Fajt 1912 – 2006 počest nejznámějším československým letcům za druhé světové války bojoval mimo jiné v řadách Royal Airforce RAF své zážitky popsal v několika autobiografických knihách na motivy jeho knih se točil film Tmavomodrý svět v úryvku je zachycen okamžik těsně před Fajtovým sestřelením nad územím severní Francie v roce 1945

U:@ tak ještě kousek

Ž: **Zdendo** pozor za tebou tak se bavili kamarádi o ... vpravo Speedfire přiletěl odněkud z hora oddělil se od hlavní skupiny a jako by mířil k naší sestavě byl pronásledován banditou který mu byl nebezpečně blízko zahájil palbu Izmail bleskurychle uhýbá doleva načež uniká nepříteli který přestává střílet tímto manévrem si ... okamžitě jsem sklopil

svůj stroj doprava nakonci doleva a dostal se ... přímo za ocas aniž by o tom měl pilot vědět nebylo myslitelné ho minout ...

U: stačí **Terčo**

Ž: kdo z koho on mého kamaráda nebo já jeho zornice se rozšiřují tep se zrychluje přechodné vzrušení přestalo neboť pronásledovaný Sid Clers skvěle manévroval a zvyšoval rychlost a já jsem nabýval jistoty že zvítězí již jsem se připravili k stisknutí spouště cíl musí být zasažen do nejcitlivějšího místa nemusel jsem ani vystřelit dávku na zastrašenou abych Němce donutil vzdát se pronásledování mého kamaráda vše se odehrává ve velké rychlosti ještě zlomek vteřiny i ze vzdálenosti sta metrů vidím pilota dost špatně jeho kabina se leskne ve slunci dělá chybu jako téměř každý kdo pronásleduje svojí kořist nedbá co se děje za jeho zády

U: stačí **Aleši**

Ž: stiskl jsem spoušť kulometry valily muži zarachotily a zaslaly bojové šípky na nepřítele na trupu a přídí německého letadla naskakovaly puchýře v zápětí sebou nervózně trhl jeho pilot reagoval na mou palbu a chtěl se bránit bylo však pozdě druhá dávka zasáhla motor a ukončila boj v můj prospěch otočil jsem se a chtěl se vrátit ke svým ... Speedfire ... viděl jsem několik set metrů zhuštěné čárky vzdalující se hlavní skupiny ... nebude trvat dlouho a zařadím se na své místo myslel jsem si z toho slyším ... varování jednoho pilota třístatřináctky mám zasažené levé křídlo pozor jdou na nás zpráva Eder se ...

U: stačí **Karolíno**

Ž: ohnivý čert nevím komu mám ... proč to tu přitahuje Speedfire proč tady se ohlíží za mnou je německý letoun a střílí na mne zahajují boj znovu přitahuji páku řízení a začínám točit ale běda jsou na mně dva zůstávám sám a hlavní skupina se rychle vzdaluje směrem k Anglii Pomoc nikde a benzínu ubývá ohlašuji že jsem v boji nevím jestli mě slyšeli v té chvíli netuším že je to moje poslední vysílání S.O.S. rozpoutalo se kruté manévrování proti přesile napětím se mi potí záda i spánky Situace je zlá kdybych měl aspoň pod sebou vlastní území točil bych se i proti dvěma ale tady je tomu opačně vylétám benzín kterého bez tak mnoho nezbývá a bude konec vtom sem dostal první dávku slyšel jsem

nepříjemné zabubnování po trupu Speedfire než jsem si uvědomil situaci zmocnilo se vlády nad mými smysly podvědomí zachraň se a naléhavě pokračovalo si sám v nevýhodě usmrtí tě dřív než se než se k něčemu odhodláš potlač a přejdi do strmého letu víc střemhlav jinak se nezachrániš dej plný plyn riskuj všechno nešetři motor ani letadlo pozor Němci jsou ti pořád v patách přidej ještě víc máš velkou výšku jdi do patnácti třinácti tisíc deseti tisíc stop neohlížej se na nikoho a na nic zachraň se myslí na sebe sebe pokračuj ve strmém letu aby ses jich zbavil teď je nejdůležitější zachránit svůj život.

U:@ stačí Maruško

Nahrávka č. 8

Ž: milá paní učitelko milá p milá paní učitelko milá třída ráda bych vám vyprávěla o své zálibě a chození na fotokroužek @ mojí zálibou je fotografování a proto chodím na fotokroužek tady v ddmku @ focení mě velmi baví a je to taková uklidňující věc když jste **třeba** naštvaní tak si jdete zafotit kytky a potom máte radost když @ z toho z těch krásných snímků na tomto kroužku se také učíme upravovat fotky aby vypadaly ne jak jako od amatérů ale jako od profesionálních fotografů @ vč **včera** @ jsme měli hodinu a fotili jsme kytky a fotili jsme na papíru stíny kytek a potom jsme fotili @ v režimu makro a také jsme zkoušeli fotit čmeláka bohužel čmelák ani chvilku ne nezůstal na místě tak jsme šli dál šli dál @ fotili jsme už také stíny @ fotili jsme odrazy v loužích jedna fotka vypadala jako když je díra v zemi @ dále @ jsme dále jsme upravovali fotky které jsme nafotili a děláme i svůj vlastní kalendář a to je všechno

U: zhodnotíme kač počkáme Martine počkáme Martine

Ž: Kačko tvé mluvní cvičení se mi líbilo a chci se zeptat ten čmelák byl živý **jo**

U: **tak** další připomínka pochvala kritika Terko

Ž: Kačko tvé mluvní cvičení bylo hezké a **docela** bych ti i věřila protože vím že umíš fotit hezky

Ž: **eště** já já

U: Martin

Ž: milá Kačko tvé mluvní cvičení se mi velmi líbilo je to zajímavý kroužek a zajímalo by mě kolik tě stál tvůj foták

Ž: asi tři a půl tisíce ale já mám **takovej malej** už **plánuju** že koupím foťák za dvacet tisíc

U: **teda** Kačko tvé mluvní cvičení bylo ticho bylo velice pěkné bylo vidět že jsi nervózní víc než jindy jednička mluvila jsi jasně zřetelně takže Krejčí Mašek tu **neni** a na příště Míša Rašková a Honza tedy

Ž: paní učitelko říkala jste že ... další **lidi**

U: pardon

Ž: reklama

U: **tak** my se dnes už podíváme na úplně jiné téma skončíme výtah výklad **vypisky** a podobně **to** jsme dnes ukončili tedy cizími slovy uvidíme pokud to dopadne špatně uděláme druhý pokus Kačko prosím tě sesbírej si to

Ž: čeho

U: těch cizích slov no tak já počkám

Ž: no tak každý si napsal cizí slova nebo jako napsal jsem jich tam pět

U: **nebudem** to řešit až to opravím **jo tak** a já se chci zeptat než začneme probírat úplně nový slohový útvar s kterým jsme se ještě nikdy nesešli co vás v životě třeba trápí počkej neříkejte mi to teď nebo nemusí vás trápit ale co nejvíc zaměstnává vaše myšlení a zkuste to nazvat @ nemusí vás to trápit může vás to třeba těšit jo někdo nemá trápení žádné když tomu nevěřím

Ž: to asi ne

U: ale nemusíte se nám svěřovat na co v životě udělám jinak otázku na co vy v životě třeba nejčastěji nejvíc myslíte a vynecháme otázky které vás často napadají sexu to necháme

Ž: ale vždyť to by to nikoho ani nenapadlo

U: **no** právě na to jsme malí zkuste malí ne ale mladí zkuste pojmenovat na co vy v životě hodně často **třeba** myslíte co vás opravdu co vás tíží nebo co vás **teda** naplňuje radostí **tak** začne někdo *co třeba (o)*

Ž: problémy (1)

U: problémy ano zkuste to@ víc zaměřit @ to je takové obecné ale dobře problémy Martin

Ž: když **du** na

U: trénink takže trénink

Ž: jo to mě potěší (10)

U: dobře v pozitivním slova smyslu trénink ještě no na něco musíte myslet

Ž: na hudbu (2)
U: na hudbu dobře
Ž: postava (1)
Ž: na zpívání a tančení (4)
U: zpěv a tanec (3)
Ž: otravný bratr (2)
U: otravný bratr ano dobře
Ž: strach(1)
U: strach další co Terezo
Ž: stres (1)
U: stesk
Ž: stres(1)
U: stesk stres stres další Hanko
Ž: rodina(1)
U: rodina nemusí to být negativní i pozitivní Martin
Ž: postava(1)
U: postava(1)
Ž: postel (1)
U: nebo postel postava to jsme na tom stejně no Škola jo já aha
Ž: psi a kočky(3)
U: zvířata zvířata domácí zvířata jo další
Ž: starosti učení sourozenci (3)
U: starosti učení učení sourozenci
Ž: budoucnost (1)
U: budoucnost Tomáši na co ty myslíš tak na něco myslíš
Ž: **propečenej jogurt** (2)
U: tak ne Tomáš se nám nechce svěřit
Ž: minulost(1)
U: minulost jako že jsi třeba někomu něco provedl **jo** nebo tak že by si to udělal jinak
Ž: několikrát jsme něco udělali a chtěli **bysme** to vrátit asi tak (víc než 10)
U: v podstatě asi Martin to řekl ještě Sáro **třeba** já nevím Honza Pillmann nevíš
Ž: musím myslet na včerejší výkon na tréninku (7)

U: včerejší výkon na tréninku tak **hele** vy dva přestaňte

Ž: paní učitelko řekla jste...

U: Honza nechce říct vám tak jako... **podruhý** pardon **tak** já si ale pořád myslím samozřejmě máte problémy máte radosti máme všichni ale co je asi co asi je spojujícím takovým tématem ve čtrnácti patnácti

Ž: bič

U: ve 14 letech na co

Ž: holky sex

U: dobře sex ale sexu by mělo něco přecházet snad láska nějaká **ta** láska kterou **teda** kluci dělají jako že není ale moment nebudeme se bavit o tělesných vztazích jo ale opravdu

Ž: citová vazba

U: budeme se bavit o citovém životě ano tak určitě je to láska já vám přečtu jednu slohovou práci a zkusíte mně popsat@ tu slohovou práci určitě nebudete vědět jakou má formu protože tu jsme nikdy neříkali ale co je tam na ní jiného než třeba na vypravování a tak jo bez lásky život před...život bez lásky přece nejde proč nám láska umožňuje prožívat něco co má blízko k nebi hvězdám zmrzlinovému poháru se šlehačkou a nekonečnu proč když každý ví že na nebi dochází k bouřím mezi hvězdami k třesku, že šlehačka se časem srazí a nekonečno může být klidně konečnem proč i když se každý z nás jednou nebo mnohokrát v lásce spálí a říká si že už nikdy nebude tolik milovat že už znova nepodlehne není to pravda v tu chvíli se nám sice zhroutí svět láska nás zraňuje bolí nás srdce říkáme se že nám rozpadlo na tisíc kousků neúspěšně hledáme lék naši živou vodu jsme smutní zklamaní prázdní máme pocit že nám chybí kousek těla část duše i když stokrát řekneme že už nikdy nechceme nikoho ani vidět lžeme si brzy zjistíme že život bez lásky zkrátka nejde pro ten pocit zamilovanosti opět budeme schopni udělat cokoli každý totiž chceme být milován nebo naopak chceme milovat a ten kdo říká že ne chce to tisíckrát více jen se bojí vyslovit to nahlas dočasně dělá tu chybu že sní a vzpomíná utíká mu to podstatné lehce přehlídne že ho má ve skutečnosti rád někdo jiný nakonec se ale zase začneme všichni řídit heslem že pro jedno kvítí slunce nesvítí na tváři se nám objeví úsměv setřeme poslední slzu zas a znova se pustíme do nových vztahů znova budeme chtít všechno prožívat poprvé bláhově se budeme chtít naučit létat na oči zase začneme nasazovat růžové brýle aniž bychom mysleli na to že jsme už byli zklamáni že právě tyhle brýle jsme nedávno odhodili do kouta nezapomeneme to ne zůstane to v nás byla to část

našeho života jeden z mnoha střípků ale víc se nad tím zamýšlet nebudeme odsuneme to do pozadí v té chvíli kdy se opět zamilujeme nepřemýšlíme nad tím, že by to mohlo skončit že nám zbydou zase jen oči pro pláč trápení a vzpomínky na jistě krásné chvíle v začátcích se to opravdu vynechává protože by vlastně nebyl důvod něco začínat a asi je to tak správné co by totiž bylo za život kdybychom jej nemohli vidět milovanýma očima byl by šedý nudný smutný a proto nikdy **prosim** nepřestaňte mít rádi protože spousty lidí díky vám budete příkladem zamyslete se nad tím prosím tak

Ž: paní učitelko kdo to psal jako že ne jako že přímo ale jako z **jaký** třídy

U: **tohleto** je anonymní to jsem stáhla ale klobouk dolů bylo to velice řekla bych pěkné a hlavně teda bych řekla velice pravdivé a možná nechci se ptát ale pro koho to bylo **třeba** povbuzující teď pro nikoho třeba pro jednoho aspoň pro jednoho stačí počkej a co **třeba** Terezo na tom třeba ti bylo blízké (o)

Ž: já nevím (1)

U: nevíš co tobě prosím vás @ velice nám lidem je blízké to že si myslíme že problémy které máme nemá nikdo jiný že moje problémy to si myslíme každý **moje** problémy jsou ty největší nejhorší nikoho jiného nikdo jiný je takové nemá ale když si přečtete ano opravdu byste měli i číst nejenom **teda** knihy ale cokoliv nebo se s někým podělíte to znamená pobavíte o své zkušenosti zjistíte že ty problémy mají v podstatě všichni lidé sice třeba trošku maličko s něčím jiným ale mají všichni lidé mají problémy a kdo tvrdí že je nemá lže @ tady se mně **teda** osobně velice líbila věta já ji najdu budu ji citovat

Ž: láska jako večernice

U: že i když stokrát řekneme že už nikdy nechceme nikoho ani vidět lžeme si **jo** si my si říkáme tak jako vy se rozejdete s někým a takhle nikoho nikdy to říkal včera Martin nikdy žádnou pamatuješ si to o přestávce (u)

Ž: jo pamatuju (2)

U: lžeš si @ takže **třeba** @ **prostě** člověk pořád doufá ať je mu čtrnáct nebo i **třeba** sedmdesát @ ta láska je samozřejmě v sedmdesáti jiná není to taková jako si ji představujete vy ale láska jako souznění duší **jo** to není jako **pořád** jenom všechno že převádíte vy na sex ta láska opravdu je citové pouto

Ž: nebo je **nějakej** citát že láska je když ... kousek sebe to se mi ...

U: o lásce existuje velké množství citátů ale někdo třeba řekne já si nemůžu najít lásku to nemůžu protože nemám v životě štěstí já mám pořád jenom smůlu

Ž: **jo jo**

U: **prostě** smůla se mi lepí na paty a já **tu** lásku nebo ani kamaráda nenajdu nic nedokážu všechno bude špatně takový pesimista to je úvaha ale teď jsem řekla název **teda** té formy je to úvaha ano tady je ta se mi tahle ta úvaha první ta se mi velice líbila ale ta druhá se mi moc nelíbí ale přesto vám ji přečtu abyste řekli co byste třeba vybrali ta úvaha druhá se jmenuje co je štěstí to je

Ž: muška jenom zlatá

U: to je z filmu co je štěstí dobrá otázka vždyť štěstí nemůžeme vidět nemůžeme si na něj sáhnout a ani to pocítit tak co to vlastně je podle mě je štěstí pouhý výmysl nás lidí abychom se měli na co vylouvat když vyhrájeme ve sportce nebo když zvítězíme v boji nad zákeřnou nemocí nebo naopak když v něčem prohrájeme samozřejmě že pro většinu lidí je štěstí velice příjemná věc ale k čemu mi to je vždyť to co se nám v životě přihodí není otázkou toho jestli máme štěstí nebo ne ale je to jen na náhodě prostě buď vyhrájeme milion získáme skvělou práci milující přítelkyni či přítele nebo prostě budeme buď bez práce a bez životního partnera já na štěstí nevěřím podle mě máme každý svůj osud ve svých rukou a záleží to jen a jen na nás jak budeme v životě úspěšní takže na otázku co je štěstí bych odpověděl jednoduše štěstí je pouhý výmysl neexistuje **tak takhle** mně se osobně to moc nelíbí ale nemůžu říct že je to špatná úvaha **prosim** vás proč komu se třeba ještě to co se vám na tom třeba nelíbí(o)

Ž: jako ono sice že to neexistuje ale přece jenom furt nás to jakože povzbuzuje to štěstí (více než 10)

U: ano my pořád věříme mně se nelíbí takový ten trošku

Ž: pesimismus

U: pesimismus pesimistické to znamená nehezké takové nebudu na nic věřit člověk když věří v to že bude mít někdy štěstí opravdu pomyslnou takovou věc tak ho to povzbudí ale jak říká správně Dominika je to pesimistický pohled ale já nemůžu říct že by ta druhá úvaha byla špatná prosím vás úvaha je zamýšlení se nad různými problémy ale já se budu zamýšlet určitě jinak **třeba** než Lucka my **třeba** dostaneme jedno téma a já budu mít na to úplně jiný názor než Lucie budu mít já špatnou úvahu(u)

Ž: ne je to vaše úvaha (5)

U: ne **prostě** ano úvaha je takzvaně subjektivní subjektivní to znamená čistě jenom moje nemusí být optimistická já můžu mít pesimistickou čistě je moje Lucka třeba bude mít radostný pohled na to já **třeba** zrovna budu mít špatný pesimistický

Ž: taky můžeme změnit **jako ten** pohled

U: ano **ten** pohled se může měnit může se měnit podle mé nálady podle mých zkušeností @ a tak dále přestaň vy jste **třeba** více už ještě ovlivnitelný **třeba** okolím když jste víc dospělejší pak už tolik ne protože vy se ještě **pořád**

Ž: vyvíjíte

U: snažíte ano vyvíjíte snažíte se splynout kdežto když jste dospělejší tak si řeknete proč já bych to dělal **prostě** je to můj názor já si ho prosadím ale už se dostáváte do věku kdy si uvědomíte že byste měli vyjadřovat svoje nálady dojmy co je poslouchej co je na té úvaze zvláštního jak se liší od vypravování co je tam zkuste to pojmenovat (o)

Ž: myšlenky (1)

U: ano jsou tam myšlenky ve vypravování vždycky přeci musí docházet k něčemu co máme úvod závěr musí tam být nějaký **prostě** konec děj nějaké vyvrcholení nějaký děj tady ani tak moc děj není tady se zamýšlím nad nějakými problémy a řeším to a ano počkej Evo výborně řeším to z různých pohledů co tam Evo je zvláštního na té úvaze (o)

Ž: otázky

U: otázky jestli jste si uvědomili ta první úvaha první odstavec celý byl celý otázkový poslouchej proč nám láska umožňuje prožívat něco co má být schopné ... hvězdám zmrzlinovému poháru se šlehačkou a nekonečnu proč když každý ví že na nebi dochází k bouřím mezi hvězdami k třesku že šlehačka se časem srazí holky a nekonečno může být klidně konečnem proč tohle byl celý první odstavec a nekonečno může **bejt** konečnem **prosim** vás vyřešil někdo v té úvaze nějaký úplně problém je tam řešení (u)

Ž: ne (1)

U: ne tam nemusí být tam není ani řešení **prostě** jenom řeknete nebo **teda** napíšete to už je jedno svůj názor na určitou věc ale určitě k vyřešení problému nedojde my si otevřeme učebnici na stránce 113 cvičení jedna na stránce 113 a máme tam poučku poučku přečte Martin Kasal

Ž: na 113 nahoře úvaha útvar slohového...

U: Sára s Kačkou přestaňte

Ž: ...uvažováním nad problémem autor vyjadřuje vlastní názor vysvětluje a hodnotí důvody pro zaujetí určitého stanoviska základní princip úvahy uvažování přemýšlení zdůvodňování a reprezentace neukazuje nové skutečnosti ale je podstupuje z nového zorného úhlu příkladem zhuštěné úvahy je aforismus stručná vtipná prűpovídka a přísloví stručná lidová moudrost návrh na osnovu úvahy úvod cíl úvahy vlastní úvaha uvažování hodnocení argumentace pozor na předčasný závěr závěr závěrečná myšlenka úvahy